

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Dîvânu Lugâti't-Türk ile Kumuk Türkçesinin Yalancı Eş Değerler Bakımından Karşılaştırılması

Comparison of Dîvânu Lûgâti't-Türk and Kumuk Turkish in Terms of False Equivalent

Türker Barış BULDUK

Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
turkerbulduk@gmail.com

Orcid ID: 0000-0002-0423-837X

Öz: Dünyanın en eski kültür dillerinden biri olduğu kabul edilen Türkçe, uzun geçmişi boyunca çok geniş bir coğrafyada konuşulmuş ve bugün çoğu dil hâline gelmiş birçok lehçeye ayrılmıştır. Lehçeleşmeye bağlı olarak ana kütledeki birtakım ses, şekil ve sözcük özellikleri de zamanla farklılaşmıştır. Bu çalışmada zaman içinde farklılaşarak Türkçenin lehçelerinden biri hâline gelen Kumuk Türkçesi söz varlığı ele alınacaktır. Türkçenin en eski söz varlığı kaynaklarından biri olan Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki sözcükler, Kumuk Türkçesi söz varlığı ile karşılaştırılarak anlam farklılaşmasına uğrayan sözcükler tespit edilecektir. Ses ve yapı bakımından aynı olup veya lehçelerdeki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği bilinen fakat anlam itibarıyla birbiriyile hiçbir şekilde örtüşmeyen yalancı eş değer sözcüklerin inceleme bölümünde tespit edileceği bu çalışmada Dîvânu Lûgâti't-Türk, yalancı eş değerlik kavramı, Kumuklar ve Kumuk Türkçesi hakkında kısa bilgiler de verilmiştir. Kumuk Türkçesinde tespit edilen çok sayıda sözcüğün, Dîvânu Lûgâti't-Türk'ten günümüze, genellikle anlam genişlemesi yoluyla çok farklı anlamlar kazandığı belirlenmiştir. Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Kumuk Türkçesi arasındaki düzenli ses değişiklikleriyle nedeniyle şeklen farklılaşan aynı zamanda anlam özellikleri de Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki kullanımlarla hiç örtüşmeyen sözcüklere de çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Söz Varlığı, Yalancı Eş Değer Sözcükler, Kumuk Türkçesi, Dîvânu Lûgâti't-Türk.

Abstract: Turkish, which is considered to be one of the oldest cultural languages in the world, has been spoken in a very wide geography throughout its long history and has been divided into many dialects, most of which have become languages today. Due to dialectization, some sound, shape and word features in the main mass have also changed over time. In this study, the Kumuk Turkish vocabulary, which is one of the dialects of Turkish, will be discussed. The words in Dîvânu Lûgâti't-Türk, which is the oldest source of Turkish vocabulary, will be compared with the Kumuk Turkish vocabulary and words that have undergone semantic differences will be identified. In this study, in which false equivalent words that are the same in terms of sound and structure or are known to come from the same source with regular sound equivalences in dialects but do not overlap in meaning at all will be identified in the examination section, brief information about Dîvânu Lûgâti't-Türk, the concept of false equivalent, Kumuks and Kumuk Turkish is also provided. It has been determined that many words identified in Kumuk Turkish have acquired very different meanings, generally through semantic expansion, from Dîvânu Lûgâti't-Türk to the present day. Words that differ in form due to regular sound changes between Dîvânu Lûgâti't-Türk and Kumuk Turkish and whose semantic features do not coincide with their usage in Dîvânu Lûgâti't-Türk have also been included in the study.

Keywords: Vocabulary, False Equivalent Words, Kumuk Turkish, Dîvânu Lûgâti't-Türk.

Geliş Tarihi:13.09.2024

Kabul Tarihi:06.12.2024

Yayın Tarihi:22.12.2024

Atıf: Bulduk, T. B. (2023). Dîvânu Lugâti-t-Türk ile Kumuk Türkçesinin yalancı eş değerler bakımından karşılaştırılması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Dîvânu Lugâti't Türk'ün 950. Yıl Dönümü), 41-77. Doi: 10.33437/ksusbdt.1549465

GİRİŞ

Türkçe, dünyada geniş alanlara yayılmış bir dildir ve bir bölümü tarihin çok eski dönemlerinde kopmuş ve bugün çok büyük farklılıklar taşıyan lehçeleriyle birlikte Sibiryâ'nın kuzeyinden Çin ülkesine, doğuda Moğolistan bozkırlarından batıda Balkanlara kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır. Taşa kazınan kısa, özlü ve aynı zamanda sanatlı söyleyişle aslında çok daha köklü bir geçmişi kanıtlar nitelikteki Köktürk Yazıtları'nın 8. yüzyılda bulunmasından bugüne Türkçenin tarihi ve çağdaş lehçeleriyle çok sayıda eser yazılmıştır. Türkçenin kaynaklarından biri olan Dîvânu Lûgâti't-Türk, Köktürk Yazıtları ile birlikte Türkçenin ses, şekil ve sözcük serüvenine ışık tutan eserlerden biridir. Eserde yaklaşık 8000 madde başı bulunmaktadır. Kaşgarlı Mahmud, Türkçe sözcüklerle birlikte o dönem çeşitli Türk boyları arasında sözlü gelenekte yaşayan birçok sav, sagu ve koşukları da kayıt altına almıştır. Eserin çeşitli yerlerinde Türkçenin söz dizimi özelliklerine ait de bilgilendirmeler yapmıştır.

Sözcükler, tarih serüveninde diğer her şey gibi değişime uğrarlar. Gerek aynı dil içinde gerekse dilden dile geçerken kimi zaman açıklanması zor başkalaşımlara uğrarlar. Bu bakımdan bir dilin söz varlığı o dilin tarihine ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle ne gibi değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir (Aksan, 2021: 19). Bir dildeki sözcüklerin değişiminin sosyal, siyasi, tarihi ve coğrafi birçok nedeni bulunmaktadır. Çok geniş topraklarda konuşulan diller zamanla ana kütleden kopmakta ve o dil içerisinde farklı lehçeler ve o lehçeler içerisinde de ağızlar ortaya çıkmaktadır. Aynı dilin farklı lehçelerindeki söz varlıkları da zamanla farklılaşmaktadır. Kimi sözcükler o lehçeyi konuşan toplulukların yaşam tarzları, sosyal ihtiyaçları ve inanç değerleri gibi birçok nedene bağlı olarak anlam daralmasına ya da anlam genişlemesine uğramaktadır. Kimi lehçelerde unutulmuş ya da unutulmaya yüz tutmuş sözcükler işte bu anlam daralması ya da genişlemesi olayının son aşamasındaki sözcüklerdir. Ölçünlü dilde kullanımdan düşen birçok sözcük, uzun bir süre daha birtakım ağız ve lehçelerde kullanılmaya devam etmektedir.

Erken dönemlerde Türk topluluklarının yaşam koşullarının dolayısıyla da günlük dilde kullanmış oldukları sözcüklerin birbirine yakın olduğu bilinen bir gerçektir. Daha sonra bu topluluklarının çeşitli nedenlerle birbirinden kopmaları ve yeni yerleştikleri yerlerde farklı unsurlarla karışmaları ya da temas etmeleri zamanla söz varlıklarını da etkilemiştir. Anlam daralması, anlam genişlemesi ya da anlam kayması şeklinde gerçekleşen bu değişimler sözcüklerin zamanla ilk kullanıldıkları anlamdan tamamen farklılaşmasına ya da o sözcüklerin unutulmasına neden olabilmektedir (Can, 2008: 4-5).

Kumuk Türkleri ana kütleden kopup batıya Hazar Denizi kıyılarındaki Dağıstan Özerk Cumhuriyetine yerleşen Türk topluluklarından biridir. Kaşgarlı'nın Divan'ında Kumuk sözcüğü "at gübresi" olarak yer tutmaktadır. Ayrıca yine Divan'da kumukla- "pislemek, terslemek, Kumuk boyuna nisbet etmek" anlamlarında geçmektedir (Atalay, 2018: 377). Bu açıklamalar, Kumukların 11. yüzyılda kendi adlarıyla tarih sahnesinde bulduklarını ispatlar niteliktedir.

Kumuk Türkçesi, temelde Kuzeybatı Kıpçak grubuna dâhil bir lehçedir. Ancak coğrafi konum ve sıkı ilişkiler nedeniyle Güney grubundaki Azerbaycan Türkçesine de yakınlık ve benzerlik göstermektedir ve Kafkasya bölgesinde Azerbaycan Türkçesinden sonra en fazla konuşura sahip lehçedir (Ercilasun, 2007: 944).

Bir dilin söz varlığındaki değişimler, yeni sözcüklerin ortaya çıkması ya da unutulması, başka dillerden o dile yeni sözcüklerin geçmesi, kullanımdaki sözcüklerin anlamlarının daralması ya da genişlemesi o dili konuşanların sosyal hayatlarındaki değişimle ilgilidir. Farklı bir coğrafyaya göç eden ve o coğrafyada bambaşka kültürlerle temas kuran ya da din değişikliği gibi hayat tarzını keskin bir biçimde etkileyebilecek bir durumla karşılaşan toplumların dillerinde de zamanla değişimler olması kaçınılmazdır. Kullanımda tek anlamlı olarak karşılık bulan kimi sözcükler tüm bu değişimlere bağlı olarak türetme, birleştirme, somutlaştırma, soyutlaştırma, benzetme gibi yollarla yeni anlamlar kazanmakta ve o dilde farklı şekillerde kullanılabilir. Bu değişimleri, ana kütleden kopan lehçe ve ağızlardaki söz varlıklarının anlamlarını başlangıçtaki anlamlarıyla karşılaştırarak ortaya koymak mümkündür. Çalışmamızın kapsamını Kumuk Türkçesi söz varlığı oluşturmaktadır. Kafkasya'da geniş

bir Türk topluluğu tarafından konuşulan Kumuk Türkçesindeki sözcüklerin ne gibi anlamsal değişiklere uğradığı belirlenecektir. Diğer lehçeler ile ilgili de yapılan çalışmalar sayesinde de Türkçe sözcüklerin hangi lehçelerde ne gibi anlamsal farklılıklara maruz kaldıkları istatistikî bir biçimde ortaya konabilecektir. Tüm bu anlamsal farklılıklar bu lehçeler arasındaki eserlerin çeviri çalışmalarında daha doğru ve bağlam olarak uygun sözcüklerin seçilebilmesine olanak sağlayacaktır. Bu doğrultuda çalışmada, Kumuk Türkçesinin söz varlığı Türkçenin en eski kaynaklarından biri olan Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki söz varlığı ile karşılaştırılmış ve anlam değişikliğine uğrayan sözcükler belirlenmiştir.

Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki söz varlığının farklı lehçeler ile yalancı eş değerlik açısından karşılaştırıldığı farklı çalışmalar da bulunmaktadır. Hüdayi Can, "Yalancı Eş Değerler Açısından Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Türkiye Türkçesi ve Türkmencenin Karşılaştırılması" adlı makalesinde sadece A madde başı özelinde Dîvânu Lûgâti't-Türk ile bu iki lehçe arasında sözcüklerin ne gibi farklı anlamlarda kullanıldığına değinmiştir. Betül Göktaş, "Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Tatar Türkçesinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki sözcükler ile Tatar Türkçesindekileri ses ve anlam değişikliklerine uğrayanlar olarak gruplandırarak incelemiştir. Özge Şenel, "Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Özbek Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Varlığı Üzerine İnceleme" adlı yüksek lisans tezinde Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki söz varlığıyla Özbek Türkçesindeki sözcükleri ses ve anlam özellikleri açısından değerlendirmiştir.

Ses ve yapı bakımından aynı olan veya lehçeler arasındaki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği bilinen ancak kavram alanları hiç örtüşmeyen yalancı eş değerlerin (Akça, 2017: 95) Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Kumuk Türkçesi söz varlığında incelenmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Tatar Türkçesi, Özbek Türkçesi ve kısmen Türkmen Türkçesi söz varlıkları ile Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki söz varlığı yalancı eş değerlik bakımından incelenmiştir. Bu çalışmadaki amaç, Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki söz varlığı ile Kumuk Türkçesinin söz varlığındaki yalancı eş değerleri tespit etmek ve Türkçenin serüveninde hangi sözcüklerin hangi lehçelerde anlam değişikliğine uğradığını ortaya koyabilmektir. Çalışmada, Kaşgarlı Mahmud'un Besim Atalay tarafından çevrilen "Dîvânu Lûgâti't-Türk-Dizin (DLT)" adlı eseriyle Çetin Pekacar'ın "Kumuk Türkçesi Sözlüğü (KTS)"nden yararlanılmıştır. Bu iki eserdeki madde başı sözcükler karşılaştırılmış, görünüşte aynı olan fakat anlam ve kullanım özellikleri farklı olan sözcükler sıralanmıştır. Sözcüklerin anlam genişlemesi yoluyla zamanla farklı anlamlar kazanarak Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki anlamı dışında kullanıldığı biçimlere de çalışmada yer verilmiştir. Örneğin, "ala" sözcüğü Dîvânu Lûgâti't-Türk'te "1. ala, alaca; 2. ala tenli, alaca tenli kişi ki bir çeşit deri hastalığından vücudunda alacalar olur, apraşlık; 3. İnsanın içinde olan gizli şeyler" (Atalay, 2018: 18) anlamlarında kullanılmışken aynı sözcük anlam genişlemesine uğrayarak Kumuk Türkçesi Sözlüğü'nde de ayrıca "birlik olmayan, düzensiz, intizamsız" (Pekacar, 2011: 29) anlamında da kullanılmıştır. Bu şekilde olan sözcüklere de çalışmada yer verilmiştir.

İNCELEME

Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Kumuk Türkçesinde Yalancı Eş Değerler

➤ **KT aç** mec. kısır, çok zayıf, verimsiz (toprak hakkında) (KTS: 22) - **DLT aç** çağırma, ünde, ünlem edatı (DLT: 2).

➤ **KT açık** 1. açık; 2. açık açık, açıkça, alenen, açıktan açığa; 3. parlak, açık, temiz (hava hakkında); 4. sarıh, net, parlak, açık, temiz; 5. sarıh şekilde, açıkça, net, okunacak şekilde; 6. mec. içten gelen, açık, samimi, açık yürekli; 7. mec. açık açık, açıkça; samimiyetle, içtenlikle, candan, samimi olarak, açık yürekle, yürekte; 8. mec. hoş tavırlı, sevimli, latif, 9. mec. sevimlilikle, güler yüzle, neşeli neşeli, neşe ile; iyi yüreklilikle; 10. açık, koyu olmayan (renk hakkında) (KTS: 23) - **DLT açık** büyük kardaş (DLT: 3).

➤ **KT açıklık** 1. açıklık, vuzuh, sarahat, vazıhlık, netlik; okunaklılık; 2. samimiyet, içtenlik; açık yüreklilik, açık kalplilik; 3. güler yüzlülük, sevimlilik, neşelilik, iyi yüreklilik, iyi kalplilik; 4. (ormandaki, bahçedeki) açıklık (KTS: 23) - **DLT açıklık** acılık / **açıklık** ekşili, içine konanı ekşiten (DLT: 3).

➤ **KT açmaq** 2. yürürlüğe koymak, faaliyete sokmak (veya geçirmek), işletmeye açmak; başlatmak; 3. açıklamak, meydana koymak (veya çıkarmak), açığa çıkarmak; ifşa etmek, açığa vurmak; 4. keşfetmek, bulmak (KTS: 23-24) - **DLT aç**- aramak; fethetmek (DLT: 2).

- KT **al II** 1. ön, bir şeyin ön kısmı; 2. ön, öndeki (KTS: 29) - DLT **al** hile, al; devlet adamlarının atlarına eğer örtüsü, hanlara bayrak yapılan turuncu ipek kumaş (DLT: 17).
- KT **ala** 2. mec. birlik olmayan, düzensiz, intizamsız (KTS: 29) - DLT **ala** “acele etmeme” anlamında bir kelime; insanın içinde olan gizli şeyler; cüzam hastalığı (DLT: 17-18).
- KT **alaçık** ambar (saman, kuru ot için) (KTS: 29) - DLT **alaçu** alaçuk; çadır (DLT: 18).
- KT **aldamaq** 2. baştan çıkarmak, ayartmak (KTS: 30) - DLT **alda-** aldatmak (DLT: 18).
- KT **alış** 1. ele geçirme, zapt (etme); 2. hareket tarzı (KTS: 31) - DLT **alış** su ağzı, suyun havuzdan veya suvattan döküldüğü ağızlar, borçluyu borcu yüzünden sorguya çekme (DLT: 20).
- KT **alış-beriş** 1. ticaret, alışveriş 2. vurgunculuk, spekülasyon, karaborsacılık (KTS: 31) - DLT **alış-bəriş** bir hakkı verme ve alma (DLT: 20).
- KT **alışgan** alışkan, alışkın (KTS: 31) - DLT **alışgan** alış-veriş yapan kimse (DLT: 20).
- KT **alışmaq** 1. alışmak; 2. değişmek 3. (türkü veya şarkı) okumak, (türkü veya şarkı) söylemek, birisiyle beraber türkü (veya şarkı) söylemek (KTS: 31) - DLT **alış-** alacağını almak için yardım etmek (DLT: 20).
- KT **altın** 1. ger.-mec. altın; altından; 2. esk. altın para (KTS: 33) - DLT **altın** aşağı, alt (DLT: 22).
- KT **ana** 2. dişi, kancık (KTS: 34-35) - DLT **ana** ana (DLT: 23).
- KT **añ** 1. esk. anlayış, bilinç, idrak; 2. ses; 3. mec. işitim, kulak (KTS: 35) - DLT **añğ** bir kuş adı; yanak; yok, değil (DLT: 25).
- KT **aqsamaq** 1. topallamak, aksamak; 2. mec. kusurlu olmak, aksamak (davranış, muamele, hareket ve tavırda) (KTS: 37) - DLT **agsa-** çıkmak, yükselmek, ağmak- istemek (DLT: 12).
- KT **aralamaq** çevirmek, kuşatmak (KTS: 38) - DLT **arala-** aralamak, barıştırmak, arasını bulmak (DLT: 30).
- KT **arıq** 1. zayıf, arık, cılız, lağar; kuru, kemikleri çıkık, bir deri bir kemik; 2. mec. kıraç, verimsiz, çorak, kısır (KTS: 39) - DLT **arık** ırmak, ark, germeç, kaş, kanal (DLT: 32).
- KT **arıqlamaq** 1. zayıflamak, kilo kaybetmek, cılızlaşmak; 2. verimsizleşmek, çoraklaşmak, verimi çok düşmek (toprak hak.) (KTS: 39) - DLT **arıklan-** -su- akararak ark yapmak, su yerde kendine ırmaklar gibi yol ve hendek açmak (DLT: 33).
- KT **arıqlıq** 1. zayıflık, cılızlık, sıskalık; 2. mec. verimsizlik, çoraklık, kısırılık (toprak hak.) (KTS: 39) - DLT **arıqlığ** nehirli, ırmaklı (DLT: 32-33).
- KT **arış** ok, araba oku (KTS: 39) - DLT **arış** eriş, dokumanın tezgâha sarılmış olan ve uzunluğuna dikine bulunan telleri (DLT: 33).
- KT **arıtmaq: arımaq**’tan geç. f. (**arımaq:** yorulmak, kuvveti tükenmek, bitmek, halsiz düşmek, bitap düşmek) (KTS: 39) - DLT **arıt-** temizlemek (DLT: 33).
- KT **arqa II** 1. tepe; tümsek; kurgan, höyük; 2. yığın, küme; 3. tepe, doruk, zirve; 4. tepe (kafanın); sıradağ(lar), dağ silsilesi (KTS: 40) - DLT **arka** sıkıntılı anlarda yardım eden kişi, yardımcı (DLT: 34).
- KT **arslan** 2. mec. cesaretli, cesur, yürekli; mert, yiğit (KTS: 40) - DLT **arslan** arslan (DLT: 37).
- KT **art** 1. art, arka, yan, arka taraf; geri; 2. son, nihayet; 3. edat görevinde kullanılır (KTS: 41) - DLT **art** sırt; dağ beli ve sırtı; sarp yer, yokuş; boyun, tepe (DLT: 37).
- KT **artıq, -ğı** 1. fazla, aşırı; fazla, aşırı (derecede); üstünde, müteceviz; 2. daha iyi, yeğ, tercih (edilen); 3. fiillerin ve sıfatların önünde iş, hareket veya niteliğin son derece fazla olduğunu belirtmek için kullanılır (KTS: 41-42) - DLT **artığ** yükletilen yükün bir dengi; kadın mintanı, göğüslük (DLT: 38).

- KT **artmaq II** atmak, savurmak; bir şeyin üzerine, üstüne atmak (KTS: 42) - DLT **art-** artmak (DLT: 37).
- KT **artlanmaq** atılmak, ilerlemek (KTS: 42) - DLT **artla-** enseyi tokatlamak; sille vurmak (DLT: 38).
- KT **as** zool. gelincik (KTS: 42) - DLT **as** kakım, hermelin; cariyelere verilen bir ad (DLT: 40).
- KT **asılmaq** asılmak (KTS: 43) - DLT **asıl-** uzamak; uzatılmak (DLT: 41).
- KT **aşamaq** 3. aşındırmak, söküp götürmek (msl. sudan); 4. yemek, yara yapmak (msl. tabanda); 5. (para) israf etmek, savurmak, boşuna harcamak, harcamak, sarf etmek; 6. mec. çok sövmek (serzeniş, başa kakma, küfür olarak) (KTS: 44) - DLT **aşa-** yemek, aş yemek (DLT: 42).
- KT **aşığı** aşık (koyun, buzağı vb. hayvanların arka ayak dizindeki küçük kemik) (KTS: 45) - DLT **aşuk/yaşuk** demir başlık, tulga (DLT: 44-758).
- KT **aşlamaq** 1. gübrelemek, gübre vermek; 2. polenlemek; 3. (deriyi) tabaklamak, sepilemek (KTS: 45) - DLT **aşla-** kap kenetlemek (DLT: 43).
- KT **aşlıq** tahıl, hububat (KTS: 45) - DLT **aşlık** aş evi, mutfak; yemeklik (DLT: 45).
- KT **at II** 2. şöhret, ün, şan (KTS: 45) - DLT **at** ünvan, lakap; at (DLT: 45).
- KT **atamaq** tahsis etmek, ayırmak; hasretmek (KTS: 46) - DLT **ata-** takma ad -lakap- vermek (DLT: 47).
- KT **atılmaq I** çayın dibinde seki (akarsu dibindeki taşlı, çakıllı seki); **atılmaq II** 3. ateş edilmek (KTS: 46) - DLT **atıl-** -çiçek- açılmak; herhangi bir şey büsbütün ayrılmayarak açılmak (DLT: 48).
- KT **atlanmaq** (yola) hazırlanmak (KTS: 46) - DLT **atlan-** bir şeyin üzerine çıkmak; atlaşmak, at haline gelmek (DLT: 49).
- KT **atmaq** 2. ateş etmek (KTS: 46) - DLT **at-** atmak (DLT: 47).
- KT **aw II** ağ, örümcek ağı; **aw III** pantolon gibi giysilerde ağ (KTS: 47) - DLT **aw** av (DLT: 50) / DLT **ağ** iki bacak arasındaki boşluk (DLT: 8).
- KT **awlaq** 1. tarla; 2. kır, bozkır (KTS: 48) - DLT **aglak** ıssız, çorak, oturulmayan yer, boş (DLT: 11).
- KT **awlamaq I** 1. birini, bir şeyi avlamak; birini, bir şeyi tutmak, yakalamak; 2. mec. birini, bir şeyi aramak, bulmağa çalışmak; **awlamaq II** havlamak (KTS: 48) - DLT **agla-** yalnız olmak, boş olmak (DLT: 11) / DLT **awla-** toplanmak, üşüşmek (DLT: 51).
- KT **awlanmaq** 1. (bir yandan bir yana) dönmek, çevrilmek, dönmek; 2. eğilmek, meyiletmek, meyillenmek, yana yatmak; 3. mec. razı olmak, evet demek, baş eğmek, teslim olmak, tesiri altına girmek, kandırılmak (msl. bir şeyin tesiriyle) (KTS: 48) - DLT **awlan-** avlanmak (DLT: 51).
- KT **awmaq** 1. düşmek, yıkılmak; 2. eğilmek; 3. yaklaşmak, yakınlaşmak; 4. mec. bir şeye baş eğmek, boyun eğmek, birinin tarafına geçmek (KTS: 48) - DLT **aw-** toplaşmak, üşüşmek; etrafını çevirmek, avlamak (DLT: 50) / DLT **ag-** çıkmak, belirlemek; aşmak, yükselmek, ağmak; değişmek, başkalaşmak, bozulmak, meyiletmek, dönmek (DLT: 9).
- KT **awnamaq** yuvarlanmak, ağnamak (KTS: 48) - DLT **agna-** kekemeleşmek, dili tutulmak (DLT: 11).
- KT **awnatmaq** birini yuvarlamak (KTS: 48) - DLT **agnat-** dili buruşturmak; dili ağırlaştırmak (DLT: 11).
- KT **awrumaq** hastalanmak (KTS: 48) - DLT **agrı-** ağrımak (DLT: 11) / DLT **agru-** ağırlaşmak (DLT: 12).

- KT **awrutmaq** 2. hastalığa sebep olmak, hastalanmaya yol açmak (KTS: 48) - DLT **agrit-** ağrıtmak (DLT: 12).
- KT **awruw** 1. hastalık, illet, maraz; 2. hasta (KTS: 48) - DLT **agriğ** ağrı (DLT: 12).
- KT **awul** 1. mahalle, semt; 2. köy (KTS: 48) - DLT **agıl** ağıl, koyun yatağı; (Oğuzlarca) koyun pisliği (DLT: 9).
- KT **awur** 2. ağır ağır, yavaş yavaş; 3. zor, güç, çetin; zahmetli; karmaşık bir tarzda, külfetli, yorucu; 4. ağır, tatsız, can sıkıcı, neşesiz, keyifsiz; tatsızca, can sıkıcı bir şekilde; 5. ağır, şiddetli, ciddi, vahim (hastalık hak.); 6. mec. yavaş, ağırkanlı, uyusuk; 7. boğucu, bunaltıcı, ağır (hava hak.); 8. koyu (renklerde) (KTS: 49) - DLT **agir** ağır (DLT: 9).
- KT **awuz** 4. giriş veya çıkış deliği, giriş yeri, ağız, delik (KTS: 49) - DLT **agız** ağız (DLT: 10) / DLT **aguj** / **aguz** ağız, memeli hayvanların doğurduğu zaman verdiği ilk süt (DLT: 13).
- KT **axtarmaq** 1. aramak; 2. incelemek, tetkik etmek, muayene etmek, araştırmak (KTS: 50) - DLT **agtar-** aktarmak, devirmek; yenmek (DLT: 13) / DLT **axtar-** aktarmak (DLT: 14).
- KT **axur** yemlik, hayvan yemliği, ahır yemliği, yem teknesi (msl. atlar için) (KTS: 50) - DLT **akur** ahır (DLT: 17).
- KT **ay I** 1. ay; 2. ay, yılın on ikide biri; **ay II** ünl. takdir etme, tasvip etme, can sıkıntısı, kızgınlık veya ıstırap, acı ifade eder (KTS: 50) - DLT **adh** iyilik ve uğur belgisi (DLT: 5) / DLT **ay** buyruğu tanımamayı bildiren bir söz; turuncu renkte ipek kumaş; beylerin hizmetçisi, kölesi; bunların adı yazılı defter (DLT: 52-53).
- KT **ayamaq** 1. acımak, merhamet etmek, kıyamamak; 2. esirgemek, korumak (KTS: 50) - DLT **aya-** lâkap vermek (DLT: 53).
- KT **ayaq I** 1. ayak; 2. bacak; 3. pençe, ayak (hayvanda); 4. son, uç, bitim; **ayaq II** 1. kadeh; 2. bardak; 3. fincan (KTS: 51) - DLT **ayağ** lakap, takma ad (DLT: 53).
- KT **ayaz** 1. ayaz, açık ve çok soğuk hava; 2. mec. kel, dazlak (kafalı) (KTS: 52) - DLT **ayas** kölelere verilen adlardan (DLT: 54).
- KT **ayirmaq** 3. fark etmek, farkına varmak, ayırt etmek, tefrik etmek; 6. sökmek, koparmak; (ağaç kabuğunu) soymak, sıyırmak; 7. seçmek, intihap etmek (KTS: 53) - DLT **adhır-** ayırmak (DLT: 7).
- KT **ayrı** 1. ayrı, tek, münferit; müstakil; ayrı olarak, ayrı ayrı, ayrıca; 2.) 1. bilhassa, özellikle, hususiyle, ayrıca; 2. ayrı olarak, ayrı ayrı, ayrıca, tek başına, münferiden (KTS: 54) - DLT **adhri** buğday temizlemek için kullanılan aygıt, yaba; çatal, çatal değnek (DLT: 7).
- KT **ayrılmaq** 2. birinden, bir şeyden mahrum kalmak, mahrum olmak, yoksun kalmak; 3. ayırt edilmek; 4. bir şeyden ayrılmak, temayüz etmek; 5. bir şeyden kopmak; bir şeyi terk etmek, bırakmak; 6. seçilmek; 7. kol hâlinde ayrılmak, dallanmak; birden fazla kola ayrılmak, birden fazla kola bölünmek (msl. yol) (KTS: 54) - DLT **adhri-** ayrılmak (DLT: 8).
- KT **ayriq** kol (akarsu), dal (kanal) (KTS: 54) - DLT **adhrik** / **ayriq** ayriq otu (DLT: 8-55) / DLT **adhruk** / **ayruk** başka, ayrı (DLT: 8-55).
- KT **aytilmaq** 3. mec. tanınmak, bilinmek; meşhur olmak (KTS: 55) - DLT **aytil-** sorulmak; söylenmek (DLT: 55).
- KT **azğan** tıp. çıban (KTS: 56) - DLT **azgan** kuş burnu, yaban gülü; ağaçların en kötüsü olup gül gibi sarı, beyaz çiçekleri olan bir ağaççık, küpe gibi kırmızı meyveleri olur (DLT: 56).
- KT **azıq** 1. yiyecek, yemek, besin, gıda; erzak, azık; 2. yem; 3. mec. bir şey için kaynak (KTS: 56) - DLT **azığ** azı dişi (DLT: 56) / DLT **azuk** yolunu kaybeden, nereye gittiği ve nereden geldiği belli olmayan (DLT: 57).
- KT **azmaq** zayıflamak (KTS: 56) - DLT **az-** azmak, yoldan çıkmak (DLT: 56).

- KT **bağılmaq** hizmet edilmek (KTS: 57) - DLT **bakıl-** bakılmak (DLT: 62).
- KT **bağır** bakır; bakırdan (KTS: 57) - DLT **bağır** bağır, karaciğer (DLT: 57) / DLT **bakır** Çin parası (DLT: 63).
- KT **bağışlamaq** 2. adamak, tahsis etmek; 3. ithaf etmek (KTS: 57) - DLT **bağışla-** bağışlamak (DLT: 60).
- KT **bağışlanmaq** 2. tahsis edilmek; 3. ithaf edilmek (KTS: 57) - DLT **bağışlan-** bağışlanmak (DLT: 60).
- KT **bala** 1. çocuk, bebek, yavru; 2. yavru (KTS: 59) - DLT **bala** bir adamın işlerinde -çok kerre çiftçilik işlerinde- yardımcısı, çırağı (DLT: 64).
- KT **baldır** anat. 1. baldır; 2. bacak (KTS: 59) - DLT **baldır** ilk çağında işlenen iş; üvey; dağın burun gibi çıkan yeri (DLT: 64).
- KT **balıq** balık (KTS: 59) - DLT **balık** çamur; kale, şehir (İslâmlıktan önce Türklerce, Uygurca) (DLT: 65).
- KT **baqmaq** 2. birini gözetmek, hizmetini yapmak; 3. hastayı tedavi etmek; 4. beslemek, otlatmak; 5. birinin geçimini temin etmek; geçindirmek, beslemek; 6. herhangi bir tarafa yönelmek; 7. birine takılmak, sataşmak; laf atmak, sarkıntılık etmek (KTS: 60) - DLT **bak-** bakmak (DLT: 61).
- KT **bar** 3. zengin, varlıklı, hâli vakti yerinde (KTS: 60) - DLT **bar** büyük (DLT: 66).
- KT **barak** baraka, derme çatma ev (KTS: 61) / KT **baraq: başdan baraq** tertipsiz, düzensiz (insan hak.) (KTS: 61) - DLT **barak** çok tüylü köpek (DLT: 69).
- KT **barışmaq** anlaşmak, uzlaşmak (KTS: 61) - DLT **barış-** birbirine gitmek, gitmekte yardım ve yarış etmek (DLT: 70).
- KT **basmaq** 2. koymak, basmak; 3. ayak basmak, bir yere gelmek; 4. hücum etmek, saldırmak; 5. zafer kazanmak; 6. bir şeyle kaplanmak; 7. yığılmak, dolmak, örtmek, kapatmak (bir şeyle); 8. yapıştırmak, bastırmak; 9. (hamur) yoğurmak, hamur hâline getirmek; 10. basmak, tabetmek; 11. harman dövmek, tahıl dövmek; 12. su, yağ gibi sıvıları iyice emerek doymak; 13. bulutla kaplamak, kapamak, bürümek, örtmek; 14. tutmak, yakalamak, sarmak; 15. yerleşmek, hakim olmak, hüküm sürmek; 16. -İp'lı zarf-fiil şekliyle birleşik fiillerin bünyesine dahil olur (KTS: 62) - DLT **bas-** üzerine çökmek, yıkmak (DLT: 71).
- KT **baş** 2. başkan, reis, şef; 4. hayvanlarda sayı; 5. zirve, tepe, baş; 6. ilk, birinci, baş; başlangıç; 7. su, ırmak başı, kaynak yeri, akarsuyun doğduğu yer (ırmak, çay, dere vb.); 8. son, uç, kenar; 9. başak (tahıllarda); baş (soğan vb.); kelle (lahanada); 10. yardımcı söz görevinde kullanılır (KTS: 63) - DLT **baş** yara (DLT 73).
- KT **başlamaq** 1. bir şeye girişmek; 2. başka bir fiilin infinitif şekliyle kullanılarak bir hareketin başlamasını gösterir (KTS: 64-65) - DLT **başla-** kılavuzluk etmek, komutanlık etmek (DLT: 74).
- KT **başlanmaq** 2. baş göstermek, yüz göstermek (KTS: 65) - DLT **başlan-** yönelmek; hayvan dağa doğru sürülme; başaklanmak (DLT: 74).
- KT **başlıq** 1. başlık, kapşon, kukuleta; 2. (yatağın) başucu (KTS: 65) - DLT **başlıq** yaralı (DLT: 73).
- KT **batğıç** 1. merdiven; 2. iskele (gemi, vapur bordasında) (KTS: 65) - DLT **badıç / badhıç** asma çardağı (DLT: 58).
- KT **batmaq I** 2. bir pislikle pislenmek, kirlenmek; 7. mec. tesir etmek, etkilemek; **batmaq II** 1. yapışkan çamur; 2. bataklık (KTS: 66) - DLT **bat-** batmak, gözden kaybolmak (DLT: 75).
- KT **batman I** esk. balçıktan yapılmış testi (su koymak için) (KTS: 66) - DLT **batman** batman (DLT: 75).

- KT **baw II** 3. küçük zincir, köstek; 4. anat. bağ, kiriş, tel (KTS: 66) - DLT **bag** üzüm asması (DLT: 59).
- KT **bawursak** işkembe (insanlarda ve hayvanlarda) (KTS: 66) - DLT **bagırsak** merhametli; gönül alıcı (DLT: 60).
- KT **bay II** ünl. şaşırma, şaşkınlık, hayret, inanmama bildirir sahi mi, aa, olur mu?! (KTS: 66) - DLT **bay** zengin (DLT: 76).
- KT **bayram** 2. tören, merasim (KTS: 67) - DLT **badhram** sevinç ve eğlence günü (DLT: 58).
- KT **begimek** 2. iyileşme aşamasında olmak, nekahat devresinde olmak (KTS: 68) - DLT **bekü-**berkişmek (DLT: 81).
- KT **begitmek** 1. kilitlemek, kilit vurmak; 3. tıkamak, kapamak; 4. tasdik etmek, onaylamak, teyit etmek (KTS: 68) - DLT **bekit-** / **beküt-** pekitmek, sağlamlaştırmak (DLT: 80-81).
- KT **bek I** 3. kilitli; **bek II** 1. tar. bey, emir (feodal ünvan), asil; 2. erkek adlarının bünyesine dahil olur (KTS: 69) - DLT **bek** muhkem, kavi (DLT: 79).
- KT **beklemek** 1. kilitlemek, kilit vurmak; 2. sağlamlaştırmak, pekiştirmek, pekitmek; 4. tasdik etmek, onaylamak, teyit etmek (KTS: 69) - DLT **begle-** bey saymak, bey diye ad vermek (DLT: 79) / DLT **bekle-** beklemek, gözetmek; saklamak, hapsedmek (DLT: 80).
- KT **beklenmek** 1. kilitlenmek; 2. sağlamca bağlanmak (KTS: 69) - DLT **beglen-** kadın evlenmek, koca sahibi olmak, koca edinmek (DLT: 79) / DLT **beklen-** kapanmak, kapatılmak (DLT: 80).
- KT **bekleşmek** 1. sağlamlaşmak, güçlenmek, kuvvetlenmek; 2. pekişmek, perçinlenmek (KTS: 69) - DLT **bekleş-** muahede yapmak, ahitleşmek; kapatmakta yardım etmek; (Oğuzca) beklemekte, gözetlemekte yardım etmek (DLT: 80).
- KT **bel II** 2. orta (nokta, yer) (KTS: 69) - DLT **bél** bel (DLT: 81).
- KT **berilmek** 3. yayımlanmak; 4. devren teslim edilmek, emanet aktarılmak; 6. görevlendirilmek, vazifelendirilmek; 8. kendini vermek (KTS: 70) - DLT **béril-** verilmek (DLT: 84).
- KT **bez I** diyal. adi, kaba kumaş, bez (KTS: 72) - DLT **béz** bez, etle deri arasında bulunan bez (DLT: 86).
- KT **bezemek** 2. şık giyindirmek, giyindirip kuşandırmak (KTS: 72) - DLT **beze-** bezemek, nakışlamak (DLT: 86).
- KT **bezenmek** 2. giyinip kuşanmak, şık giyinmek (KTS: 72) - DLT **bezen-** süslenmek, bezenmek (DLT: 86).
- KT **bezmek** azap çekmek, eziyet çekmek; mustarip olmak; bunalmak (KTS: 72) - DLT **bez-**titremek (DLT: 86).
- KT **birıq** fena, kötü, berbat (KTS: 72) - DLT **biruk** teşrifatçı; hakanın yanına, aşamasına göre büyükleri alan ve yer gösteren adamın adı (DLT: 90).
- KT **biçim** 1. biçim (elbisede vb.); 2. bel (elbisede); 3. beden, vücut (KTS: 72) - DLT **biçim** kesim, dilim (DLT: 88).
- KT **bilinmek** 2. belli belirsiz olmak (KTS: 73) - DLT **bilin-** kendi işini bilmek, itiraf etmek, anlaşılmak (DLT: 93).
- KT **bilmek** 2. bilim sahibi olmak; 3. müdrik olmak, hissetmek, şuuruna varmak; 4. idrak etmek, anlamak, kavramak; 5. -mağa muktedir olmak, -mak becerisine sahip olmak; 6. duymak, tanımak; 7. -lp'lı zarf-fiillerle hareket imkânı ve ihtimali gösterir (KTS: 73) - DLT **bil-** bilmek (DLT: 90).
- KT **bişirilmek: bişirmek**'ten edl.f. (KTS: 76) - DLT **pişiril-** pişirilmek (DLT: 474).

- KT **bişirmek** 2. haşlamak, kaynar su vb.'den bir yanını yakmak; 3. mec. hazırlamak (herhangi bir problemi, işi) (KTS: 76) - DLT **pışur-** pişirmek (DLT: 474).
- KT **bişmek** 2. kaynar su vb.'den bir yanı yanmak; 4. mec. çok uykusu gelmek; 5. mec. önceden hazırlanmak (bir probleme, işe) (KTS: 76) - DLT **pış-** kırmızı tulumunu olması için sallamak (DLT: 473).
- KT **biyik** yüksek, yüce (KTS: 77) - DLT **bedük / bedhük** büyük (DLT: 77-78).
- KT **biyitmek** 1. dans ettirmek, oynatmak; 2. mec. bir ders vermek, haddini bildirmek (KTS: 77) - DLT **bedhüt-** büyütme (DLT: 78).
- KT **boy** 1. boy, endam; 2. boy, uzunluk; boşluk, ara (KTS: 79) - DLT **bodh** toy kuşu; misk ile râmek'ten yapılan şey (DLT: 98) / DLT **boy** boy, ulus; kavim, kabile, aşiret, hısım; yenilen bir ot, poy otu (DLT: 105).
- KT **bolmaq** 6. gerçekleşmek; 7. yetişmek, büyümek (bitkiler hak.) (KTS: 78) - DLT **bol-** olmak (DLT: 102).
- KT **boluşmaq** yardım etmek, yardım göstermek, yardımda bulunmak, yardımcı olmak, desteklemek (KTS: 78) - DLT **boluş-** birinden yana çıkmak, birinin dileğine uymak (DLT: 103).
- KT **bor** tebeşir (KTS: 78) - DLT **bor** şarap, süci (DLT: 103).
- KT **boş I** 3. boşuna, boş yere, nafil, lüzumsuz, faydasız, yararsız, beyhude; faydasızca, faydasız olarak; 4. çürük, temelsiz, esassız, asılsız, manasız, anlamsız, yersiz, değersiz; **boş II** 1. zayıf, dayanıksız; gevşekçe, zayıfça, dayanıksız olarak; 2. yumuşak, kolaylıkla ufalanan; 3. mec. zayıf, iradesiz, cesaretsiz, yüreksiz (KTS: 79) - DLT **boş** hür, ergin; boşanmış; sölpük, pörsük, gevşek; salıverilmiş (DLT: 103).
- KT **bozlamaq** acı acı ağlamak, hüngür hüngür ağlamak (KTS: 80) - DLT **bozla-** ses vermek, bağırarak; bozlamak (DLT: 106).
- KT **bozlatmaq: bozlamaq**'tan geç. f. (KTS: 80) - DLT **bozlat-** böğürtmek (DLT: 106).
- KT **bök** aşğın bök duruşu, tepelik kısmının üste gelmiş şekli (KTS: 80) - DLT **bök** eğilerek yere kapanmak, yemekten bıkip, doyup usanmak; bıkmak, gözü doymak, kanmak (DLT: 107).
- KT **bu** 1. bu; 2. o (KTS: 81) - DLT **bu** buğ, buhar, buğu (DLT: 109).
- KT **budun** din. müezzin (KTS: 81) - DLT **budun / budhun** halk, ulus, kavim (DLT: 110).
- KT **buğa** 1. boğa; 2. mec. iri, güçlü, iri kıyım (insan hak.) (KTS: 82) - DLT **buga** Hindistan'dan getirilen bir ilâç (DLT: 111).
- KT **buğaq I** 1. kepek, donra; 2. kırağı, kırç; 3. mec. gerdan (insanda) (KTS: 82) - DLT- **bukak** kuş kursağı (DLT: 112).
- KT **bulan** 1. e. isimlerin yalın hâliyle, zamirlerin ilgi hâliyle kullanılır; 2. bağ. ed. görevinde kullanılır (KTS: 82) - DLT **bulan** Kıpçak illerinde avlanan büyük bir yaban hayvanı (DLT: 113).
- KT **bulğanmaq** 1. çalkanmak, çalkalanmak (KTS: 83) - DLT- **bulgan-** kızmak, öfkelenmek (DLT: 114).
- KT **burçaq** 1. fasulye; 2. dolu (yağışı) (KTS: 83) - DLT **burçak** burçak; ter taneleri (DLT: 117).
- KT **burmaq** 1. çevirmek, döndürmek; bükme, burmak; 2. çevirmek, döndürmek; 3. bükerek sokmak, takmak; döndüre döndüre sokmak, takmak; sıkıştırmak; 4. kurmak (saati; zemberekli, kurmalı oyuncuğu vb.); 5. mec. değiştirmek, başka bir istikamet vermek (KTS: 83) - DLT **bur-** kokmak -iyi- , buğusu yükselmek, buğulanmak (DLT: 116).
- KT **burun** 2. köşe (KTS: 84) - DLT **burun** önce (DLT: 118).
- KT **buşmaq: içi buşmaq** merak etmek, endişelenmek, endişe etmek, endişe duymak (KTS: 84) - DLT **buş-** sıkılmak, can sıkılmak; usanmak (DLT: 119).

- KT **but** bacak (KTS: 84) - DLT **but** but; değerli ve büyük peruze; büyük bir adamın armağanını getirene verilen bahşiş (DLT: 119-120).
- KT **butaq** 2. akarsu kolu; 3. anat. türev; 4. ovaya uzanan dağ burnu, dağ uzantısı, kol (KTS: 84) / KT **butaw** budama (KTS: 84) - DLT **butak** dal, budak (DLT: 120).
- KT **buwaz** gebe evcil hayvan (KTS: 84) - DLT **bogaz** boğaz (DLT: 99).
- KT **buwmaq** 2. bent çekmek; 3. mec. bir şeye olan hevesini kesmek, kırmak, bastırmak (KTS: 84-85) - DLT **boğ-** boğmak (DLT: 98).
- KT **buyurmaq** 2. ısmarlamak, sipariş etmek (KTS: 85) - DLT **buyur-** buyurmak, emretmek (DLT: 121).
- KT **bügülmek** 1. bükülmek, eğilmek, kıvrılmak; eğrilmek, kavislenmek; 2. büzülmek, toplanmak; kıvrılmak; 3. eğilmek, meyletmek (KTS: 86) - DLT **bügül-** büğenmek, önü büğenerek toplanmak ve çoğalmak (DLT: 123) / DLT **bükül-** kesilmek (DLT: 124).
- KT **bükmek** 1. bükmek, eğmek; 2. kıvrırmak, katlamak; 3. eğmek, meylettirmek (KTS: 86) - DLT **büg-** durdurmak, hareketine mani olmak; kapanmak; sed çekilmek; toplamak (DLT: 122).
- KT **bütün** 2. tam, eksiksiz (KTS: 87) - DLT **bütün** doğru, dürüst, sahih (DLT: 127).
- KT **çağillamaq** cıvıldamak; cıvıldaşmak (KTS: 89) - DLT **çağıla-** bağırarak, çağırarak; çağlamak (DLT: 129).
- KT **canga** çok tuzlu (msl. salamura hak.) (KTS: 90) - DLT **çanka** bir çeşit tuzak (DLT: 135).
- KT **çıgır** tek. bucurgat, çıkırık (KTS: 91) - DLT **çıgır** dar yol, küçük yol, çıgır (DLT: 145).
- KT **çağır** şarap (KTS: 96) - DLT **çağır** sıra; dar yol, küçük yol, çıgır (DLT: 130).
- KT **çal I** 1. parmaklık, tahta perde, çit; 2. küpeşte, parapet (KTS: 96) - DLT **çal** alaca, kır (DLT: 132).
- KT **çalınmaq I** biçilmek (KTS: 96) - DLT **çalın-** kendini yere atmak, çalmak; arıklanmak, zayıflamak (DLT: 133).
- KT **çalışmaq** çalışmak, uğraşmak, gayret etmek (KTS: 96) - DLT **çalış-** bir şeyin çatlakları, ekleri, araları açılmak; güreşmek (DLT: 133).
- KT **çalıw I** sırma; **çalıw II** (ot) biçme (KTS: 96) - DLT **çalığ** yitik arama; beylerin önemli bir işi çıktığında gelmeleri için köylere, obalara gönderdiği haber (DLT: 133).
- KT **çalma** sarık, çalma (KTS: 96) - DLT **çalma** kerme, kemre, koyun ağıllarında veya deve ahırlarında toplanıp kurutulmuş kışın yakmak için kesilen kesek; kuru tezek (DLT: 133).
- KT **çalmaq** 1. biçmek; 2. örmek, sarmak; 3. kesmek, biçmek; düşürmek, devirmek; vurmak; 4. çalmak (müzik aleti) (KTS: 96) / DLT **çal-** yere çalmak, vurmak, yenmek; söz kulağa çalmak (DLT: 132).
- KT **çağlamaq** 1. tozmak, toz kaldırmak; 2. polenlemek; püskürgeçle ilaç sıkmak (KTS: 97) - DLT **çağıla-** döğülerek çenilemek; kötü söyleyip bağırarak (DLT: 135).
- KT **çapmaq I** koşmak; **çapmaq II** 1. kesmek, kıymak, doğramak; 2. yonmak, yontmak (KTS: 97-98) - DLT **çap-** yüzmek; arı çamurla sıvamak; (Uygurca) vurmak (DLT: 135).
- KT **çaq I** 1. zaman, vakit; 2. yaş, çağ; 3. vaktinde, zamanında; önceden; **çaq II** iklim; hava (KTS: 98) - DLT **çak** bir şeyin özünü, aynını bildiren kelime; "tam, işte, aynı" sözleri gibi (DLT: 131).
- KT **çaqmaq** 1. tetiği çekmek; ateş etmek; 2. mec. jurnal etmek, jurnalcılık yapmak, ihbar etmek (KTS: 98) - DLT **çak-** çakmak; eriştirmek (Oğuzca), kışkırtmak; -kuş- aşağı inmek (DLT: 131).
- KT **çer I** 1. çift; **çer II** 1. hastalık, illet, maraz; 2. dert, elem, ıstırap, acı, keder (KTS: 101) - DLT **çer** savaşta karşılıklı duran saflar; vakit (Oğuzca) (DLT: 141-142).

- KT **çarlamaq** bilemek (KTS: 99) - DLT **çarla-** cırlamak, ağlamak, bağırmaq (DLT: 136).
- KT **çat** anat. kasık, apış arası (KTS: 99) - DLT **çat** kuyu (Oğuzca) (DLT: 137).
- KT **çatır** çadır (KTS: 99) - DLT **çatır** nişadır (Köçe dilince) (DLT: 138).
- KT **çatmaq I** örmek; birbirine geçirmek, çaprazlama kavuşturmak; **çatmaq II** 1. varmak, yetişmek, erişmek, gelmek; 2. yetmek, kâfi gelmek (KTS: 99) - DLT **çat-** kuzuyu koyuna katmak (Oğuzca) (DLT: 137).
- KT **çawuş** tar. tellal, münadi; ulak (KTS: 99) - DLT **çawuş** çavuş; savaşta safları düzelden ve askeri zulüm etmeğe bırakmayan kimse (DLT: 139).
- KT **çeçek II** tıp. çiçek (hastalığı) (KTS: 100) - DLT **çeçek** çiçek (DLT: 139).
- KT **çek** muhas. çek (KTS: 101) - DLT **çek** çizgili, kumaş gibi bir pamuk dokuma (DLT: 139).
- KT **çekdirmek: çekmek**'ten geç. f. (KTS: 101) - DLT **çektür-** noktalamak; kan aldirmek (DLT: 140).
- KT **çekmek** 1. çekmek, görmek, yaşamak, başına gelmek, geçirmek; 2. sigara (veya tütün) içmek; 3. tartmak; 4. mec. kazmak, oymak, hakketmek (KTS: 101) - DLT **çek-** kitap noktalamak; attan kan almak; sıkılan oku çekmek; çekerek bağlamak (DLT: 139).
- KT **çerlenmek I** 1. çiftlenmek; 2. silah arkadaşı edinmek; **çerlenmek II** 2. kederlenmek (KTS: 101) - DLT **çerlen-** vücut ağırlaşmak; ağrımak (DLT: 142).
- KT **çertilmek: çertmek**'ten edl. f. (KTS: 101) - DLT **çertil-** yok edilmek; ortadan yok olmak; ölmek, kaybolmak; uzaklaşmak; elden çıkmak (DLT: 143).
- KT **çertmek** 1. fiske vurmak; 2. çenetlemek, kırmak; 3. çalmak (telli çalgılarda); 4. kertmek, çentmek, kertik veya çentik yapmak (KTS: 101) - DLT **çert-** elinden bırakmak; bir şeyin ucunu kırmak (DLT: 143).
- KT **çığarmaq** 2. yayımlamak, neşretmek; 3. bir şey elde etmeğe çalışmak, bir şey yapmak; 10. göndermek, yollamak; 15. uydurmak, icat etmek; 16. tahsis etmek, ayırmak, ödenek ayırmak, tahsisat ayırmak (KTS: 102) - DLT **çıkarmak** (DLT: 147).
- KT **çığış** 3. demeç, nutuk, söylev, konuşma; gösteri (KTS: 103) - DLT **çıkış** menfaat, çıkar (DLT: 147).
- KT **çınıqmaq** dayanıklılığı artmak, sağlamlaşmak, çelikleşmek (KTS: 103) - DLT **çınık-** gerçekleşmek (DLT: 150).
- KT **çiq** çiy (KTS: 103) / KT **çiw** / **çuw** yavaş, uslu, sakin, gürültüsüz, sessiz; sessiz sedasız; sessizce, ses çıkarmadan (KTS: 105-108) - DLT **çığ** göçebelerin sele sazı -çığ otu- ile yaptıkları çadır örtüsü; bir Türk arşını; Arap arşınının üçte ikisi kadardır, göçebeler bununla bez ölçerler (DLT: 144-145).
- KT **çiqmaq** 1. çıkmak, gitmek, yollanmak; 2. çıkmak, doğmak (gök cisimleri hak.); 3. çıkmak, tırmanmak, tırmanarak çıkmak; 4. filizlenmek, sürmek, çimlenmek; 5. çıkmak, neşredilmek, yayımlanmak; 6. ortaya çıkmak, meydana çıkmak, meydana gelmek, olmak, vuku bulmak; sonuç vermek; 7. ayrılmak; dökmek, gelmek; 8. fırlamak, fırlayıp çıkmak; 9. -dan olmak, bir yer asıllı olmak, bir yerden gelme olmak. (KTS: 103-104) - DLT **çığ-** dürmek, çıkınlamak, bağlamak (DLT: 145) / DLT **çık-** nemlenmek (DLT: 147).
- KT **çır** duvar (KTS: 104) - DLT **çır** elbise yırtmakta, yırtılmakta çıkan ses (DLT: 150).
- KT **çink** / **çin** en (KTS: 105) - DLT **çinğ** iyice, büsbütün (DLT: 153).
- KT **çor** budak (gövdenin kesimden kalan yan sürgünleri) (KTS: 107) - DLT **çor** avret yeri bitişik olan kadın; sarılgan bitki (Oğuzca) (DLT: 157).

- KT **çoyun** dökme demir, font; demir gibi (KTS: 107) - DLT **çodhın** tunç ve süzölmüş bakır; bakır (DLT: 155).
- KT **çökmek** 5. mec. meyus olmak, canı sıkılmak, cesaretini kaybetmek, cesareti kırılmak (KTS: 107) - DLT **çök-** diz çökmek, dibe çökmek (DLT: 157).
- KT **çöp** çöp (KTS: 107) - DLT **çöp** tutmaç parçası; şarabın tortusu, her şeyin çöküntüsü (DLT: 158).
- KT **daday** babanın babası, büyük baba, dede (KTS: 109) - DLT **dede** baba (Oğuzca) (DLT: 165).
- KT **dağılmaq** harap olmak, mahvolmak, yıkılmak; tahrip olmak, dağılmak (KTS: 109) - DLT **tagıl-** -bıçak gibi keskin şeyler- körleşmek (DLT: 561).
- KT **dañ I** esk. şan, şöhret, ün (KTS: 110) - DLT **danğ** "dan" diye ses verme (DLT: 165) / DLT **tanğ** şaşacak, şaşılacak nesne, danılacak şey, acayip şey; tan; sabah vakti; eski zamanlarda kalmış olan yapı; elek (DLT: 570).
- KT **dawa** boynuzsuz (KTS: 111) - DLT **dava** ilgin ağacı meyvası; yün sümeği (DLT: 165).
- KT **dam** esk. tat (KTS: 110) - DLT **tam** duvar, dam, kale (DLT: 566).
- KT **damğa** 1. nokta, benek, leke; 3. mec. ayıp, leke, utanç (KTS: 110) - DLT **tamga** denize, göle veya dereye dökülen suyun bir kolu; gemilerin demir atıkları iskele veya liman (DLT: 567).
- KT **damğalamaq** 1. kirletmek, pisletmek, lekelemek; 2. mec. (namusunu) lekelemek; şerefini ihlal etmek; adını kötüye çıkarmak (KTS: 110) - DLT **tamgala-** bakanın damgasını -turasını- vurmak (DLT: 568).
- KT **dar** esk. darağacı, idam sehpası (KTS: 110) - DLT **tar** dar; kelek -ırmaklarda-, sal (Yakabu ve Tatar dillerince); yağ tortusu; yazdan kış için toplanıp saklanan bir çeşit yoğurt (DLT: 576).
- KT **dönmek** 2. parçalara ayrılıp dağılmak; kullanılamaz hâle gelmek; 3. kocamak, ihtiyarlamak (KTS: 115) - DLT **tön-** dönmek (Oğuzca) (DLT: 645).
- KT **dum** palas (tüysüz, havsız yün halı, bir çeşit kilim) (KTS: 116) - DLT **tum** soğuk (DLT: 651).
- KT **ekmek I** ekmek (buğday veya başka tahıl unlarından yapılan temel gıda) (KTS: 118) - DLT **ek-** bir şey ekmek (DLT: 173).
- KT **el I** 1. halk, insanlar; toplum; kabile (KTS: 119) - DLT **él** il, vilayet; açıklık, boşluk; kötü, değersiz; iki bey arasında barışıklık (DLT: 175-176).
- KT **eliw** ölü, ceset (KTS: 119) - DLT **eliğ** el (DLT: 176).
- KT **ellik** geçim, anlaşma, mutabakat, dirlik, huzur; barış (KTS: 120) - DLT **elig** (**ellig**) sayıda elli (DLT: 177).
- KT **emgek** 1. tasa, kaygı, külfet, telaş; 2. acı, keder, elem, yürek acısı, ıstırap (KTS: 120) - DLT **emgek** emek, zahmet (DLT: 179).
- KT **en** en, genişlik (KTS: 120) - DLT **én** çukur; iniş (DLT: 182).
- KT **erik I** taneli solüsyon; **erik II** 1. kayısı (küçük); 2. kayısı kaku, kuru kayısı; 3. diyal. bir çeşit erik (KTS: 121) - DLT **erik** yağ ve yağa benzer eriyen şey, erimiş; yüğrük (DLT: 189) / DLT **erük** kendisiyle deri sepilene nesne (DLT: 193).
- KT **erk** esk. 1. irade, istem; 2. hürriyet, erkinlik, serbestlik (KTS: 122) / DLT **erk** saltanat, sözü ve buyruğu geçerlik, kudret, iktidar, gücü yeterlik (DLT: 190).
- KT **erkeklenmek** horozlanmak, hindi gibi kabarmak (KTS: 122) - DLT **erkeklen-** dalgalanmak; erkek olmak; ürpermek (DLT: 190).
- KT **erte** erken, er (KTS: 123) - DLT **érte** erte (DLT: 192).

- KT **es** 1. hafıza, bellek; 2. akıl; zekâ (KTS: 123) - DLT **es** fenalık, kötülük, ayıp şey, avret yeri; yırtıcı, vahşî hayvanların avı, payı (DLT: 194).
- KT **esgi** 1. eski, yıpranmış; 2. eski, köhne; harap, viran; 3. eski, hükümsüz, muteber olmayan; 4. eski zamana ait, atik (KTS: 123) - DLT **eskü** kalbur, elek (DLT: 196).
- KT **esnemek** esnemek (KTS: 124) - DLT **esne-** esmek (DLT: 196).
- KT **esnetmek: esnemek**'ten geç. f. (KTS: 124) - DLT **esnet-** estirmek (DLT: 196).
- KT **essiz** 1. unutkan; 2. dikkatsiz, dalgın; dikkatsizlikle; dalgın dalgın, dikkatsizce (KTS: 124) - DLT **essiz** acınma anlatır; yazık, vah (DLT: 197).
- KT **eşek** 2. küfür. aptal, ahmak; cahil (KTS: 124) - DLT **eşek** eşek (DLT: 197).
- KT **eşik** 1. kapı; 2. avlu (KTS: 124) - DLT **eşik** eşik (DLT: 198) / DLT **eşük** büyüklerin ölümünde mezarları üstüne serilmek üzere gönderilen ipek kumaş; bu kumaştan sonra parçalanarak fakirlere dağıtılır; bürgü, örtü; üste giyinen, bürünülen her nesne (DLT: 200).
- KT **eşilmek: eşmek**'ten edl. f. (KTS: 124) - DLT **eşil-** uzamak (DLT: 198) / DLT **eşül-** örtülmek, örttürmek (DLT: 200).
- KT **eşitmek** işitmek, duymak (KTS: 124) - DLT **éşit-** işitmek (DLT: 198) / DLT **eşüt-** örttürmek (DLT: 200).
- KT **eşmek** 1. örmek, bir şeyin üzerine dolayıp sarmak; bükmek, burmak; 2. (rüzgâr hak.) esmek; 3. yükseltmek, dikmek, örmek, kurmak, yapmak, inşa etmek; 4. kürek çekmek (KTS: 125) - DLT **eş-** eşmek; taşmak; -at hakkında- yorga yürümek (DLT: 197).
- KT **etmek II** ekmek (buğday veya başka tahıl unlarından yapılan temel gıda) (KTS: 125) - DLT **ét-** (yardımcı fiil) yapmak, etmek, eylemek; (Oğuzca) kılmak (DLT: 201).
- KT **ezmek** 1. ezmek; 2. sıkmak (özsuyunu); 3. ezmek, toz hâline getirmek, ufalamak; 4. mec. ezmek, baskı yapmak, zulmetmek; 5. mec. ıstırap vermek, azap vermek (KTS: 125) - DLT **ez-** kazımak, sıyırmak (DLT: 209).
- KT **geçe** 1. gece; 2. gece (tören, şölen) (KTS: 132) - DLT **keçe** keçe; karpuz ve hıyara benzer şeylerin taşındığı sepe ve sepet (DLT: 290).
- KT **geçilmek** 1. affedilmek, bağışlanmak; 2. öğrenilmek, işlenmek (ders konusu hak.) (KTS: 132) - DLT **keçil-** geçilmek (DLT: 290).
- KT **geçinmek** vefat etmek, ölmek (KTS: 132) - DLT **keçün-** geçer görünmek (DLT: 291).
- KT **geçirmek** 1. geçirmek, taşımak, götürmek (taşıyarak götürmek); 2. çekmek, geçirmek, yaşamak (baştan geçirmek); 3. geçirmek (zaman); bir yerde yaşamak, bulunmak, bir yerde (tatil, bayram vb.) geçirmek (KTS: 132) - DLT **keçür-** evirip çevirmek, başarmak; bağışlamak (DLT: 291).
- KT **geçmek** 1. affetmek, bağışlamak; 3. öğrenmek, işlemek (ders materyalini) (KTS: 132) - DLT **keç-** geçmek, ölmek (DLT: 289).
- KT **geleci** dünürücü (KTS: 132) - DLT **keleçü** söz (Oğuzca) (DLT: 297).
- KT **geliş** 2. gr. hâl, durum (KTS: 133) - DLT **keliş** geliş (DLT: 298).
- KT **gelişmek** 1. bir şey üzerinde sözleşmek, anlaşmak, anlaşmaya varmak, mutabakata varmak, uyuşmak; 2. uygun olmak, uygun gelmek, uyum sağlamak, uymak, birbirini tutmak; 3. bir kimse ile uyum sağlamak, ahenk içinde yaşamak; 4. münasip olmak, uygun düşmek, uygun olmak (KTS: 133) - DLT **keliş-** gelişmek (DLT: 298).
- KT **gelmek** 2. başlamak, girmek; 3. düşmek; 4. duyulmak, işitilmek, gelmek; 5. mayası gelmek (hamur hak.) ; 6. düşünmek, sanmak, zannetmek; 7. birine, bir şeye razı olmak, evet demek; 8. çekmek, tutarında olmak (KTS: 133) - DLT **kel-** gelmek (DLT: 295).

- KT **geltirmek** 2. göstermek, vermek; 3. uyandırmak, doğurmak, ortaya çıkarmak, tevlit etmek (KTS: 134) - DLT **keldür-** getirmek (DLT: 297) / DLT **keltür-** getirtmek (Oğuzca) (DLT: 298).
- KT **geleş** müşavere, konsey, konferans, toplantı (KTS: 134) - DLT **kenleş** işlerde danışma, görüşme, düşünme, tedbir (DLT: 301).
- KT **gerilmek** 3. düzelmek, doğrulmak; buruşuğu açılmak (KTS: 135) - DLT **keril-** esnemek (DLT: 303).
- KT **germek** 1. açmak; aralamak; ayırmak; 2. düzeltmek, doğrultmak; buruşuğunu düzeltmek; 3. kabartmak (KTS: 135) - DLT **ker-** kapatmak; (Karlukça) ürümek, havlamak (DLT: 302).
- KT **gesilmek** 1. ayrılmak; 3. bitmek, durmak, dinmek; 4. tayin edilmek (msl. günü, fiyatı vb.), belirlenmek (KTS: 136) - DLT **kesil-** kesilmek (DLT: 305).
- KT **gesmek** 3. kesmek, durdurmak, ara vermek; bırakmak, son vermek; 4. tayin etmek, kestirmek, belirlemek (KTS: 136) - DLT **kes-** kesmek (DLT: 305).
- KT **getermek** 1. yıkayıp temizlemek, yıkayıp çıkarmak, silmek; 2. değerlendirmek; 3. dağıtmak (KTS: 136) - DLT **kéter-** gidermek (DLT: 307).
- KT **getmek** 1. gitmek; 2. geçmek (zaman hak.); 3. gitmek, harcanmak, sarf edilmek; 4. çıkmak, silinmek (msl. lekeler hak.) (KTS: 136) - DLT **ket-** giymek (DLT: 307).
- KT **gezik** 1. sıra, nöbet; 2. sefer, kez, kere (KTS: 136) - DLT **kezik** cesaret (DLT: 310).
- KT **gindik** 1. göbek; 2. mec. merkez (KTS: 137) - DLT **kendük** küp gibi topraktan yapılan büyükçe bir kap (Kençekçe) (DLT: 300).
- KT **giriş** giriş (KTS: 137) - DLT **kiriş** giriş, yay kirişi; yay; bir adamın akarlarından olan geliri (DLT: 332).
- KT **girmek** 2. kaydolmak; 3. gelmek, başlamak; 4. saplanmak, batmak; 5. bir yere tırmanmak, çıkmak; 6. çekmek (kumaş, dokuma hak.) (KTS: 137) - DLT **kir-** girmek (DLT: 331).
- KT **giyirmek** 1. sokmak; 2. geçirmek, kaydetmek, yazmak, dahil etmek; 3. batırmak, saplamak, sokmak; 4. mec. söyleye söyleye kafasına koymak (KTS: 138) - DLT **kedhir-** hayvan derisi yüzmek, bir hayvanı kakaç -pastırma- yapmak (DLT: 293) / DLT **kedhür-** giydirmek (DLT: 294).
- KT **göçmek** 2. yıkılmak, çökmek, göçmek; tahrip olmak, enkaz hâline gelmek; 3. geçmek (KTS: 138) - DLT **köç-** göçmek (DLT: 354).
- KT **göçürmek** 3. bölüp geçirmek; 4. çevirmek, tercüme etmek (bir dilden başka bir dile); 5. yıkmak, göçürmek; 6. çekmek, kopya etmek (KTS: 139) - DLT **köçür-** yazmak; istinsah etmek (DLT: 354).
- KT **gögermek** 1. yeşillenmek, yeşil renge bürünmek; 2. yeşermek, yeşillenmek (bitkiler hak.), uç vermek (ekinler hak.); 3. morarmak; 4. bozulmağa başlamak, çürümek (et hak.) (KTS: 139) - DLT **köger-** gögermek, gök rengini almak (DLT: 355).
- KT **gök** 1. mavi; gök mavisi; 2. yeşil; 3. mec. aptal, ahmak, akılsız, sersem, budala (KTS: 139) - DLT **kök** gök, hava, sema; şehrin dört yanını saran yeşil bölge; eğer bağı; kök, asıl (Oğuzca ve Kıpçakça) (DLT: 356).
- KT **göklemek** çivitlemek, mavileştirmek (KTS: 139) - DLT **kögle-** -hayvan- yeşil ot yemek; ırlamak, taganni etmek (DLT: 355-356) / DLT **kökle-** eğer bağını sıkı bağlamak (DLT: 357).
- KT **gömmek I** 1. gömmek; 2. gömmek, defnetmek, toprağa vermek; 3. (yığarak) doldurmak, kapatmak (msl. toprak vb. ile) örtmek; 4. kışın bir şeyi ısıtacak bir şeyle (msl. toprakla) örtmek; bir şey serpmek; 5. mec. dolup taşımak, boğmak, gark etmek (KTS: 139-140) - DLT **köm-** gömgök (Oğuzca) (DLT: 356).
- KT **göpürmek** 1. şişmek, kabarmak; 2. mayalanmak, kabarmak (hamur hak.) (KTS: 141) - DLT **köpür-** köpürmek (DLT: 362).

- KT **göpürtmek** 1. şişirmek, kabartmak; 2. mec. şişirmek, abartmak, mübalağa etmek (KTS: 141) - DLT **köpürt-** köpürtmek (DLT: 362).
- KT **görmek** 2. saymak, hesaba katmak, itibara almak; yazmak, kaydetmek; farz etmek, tahmin etmek, zannetmek; 3. mec. görüp geçirmek; duymak, çekmek (KTS: 141) - DLT **kör-** görmek, bakmak (DLT: 363).
- KT **görünmek** 5. adı geçmek (KTS: 141-142) - DLT **körün-** kavuşmak (DLT: 365).
- KT **görüşmek** görüşmek; görmek (KTS: 142) - DLT **körüş-** -gözle- bakmak; güreşmek (DLT: 365-366).
- KT **göz** 3. mec. delik; açıklık, gedik; bölme; 4. kefe; 5. ızgara (KTS: 142-143) - DLT **köz** göz; ateş kuru, köz (DLT: 369-370).
- KT **gözlemek** 1. beklemek, intizar etmek, gözlemek; 2. nişan almak; 3. tahmin etmek; beklemek, ummak (KTS: 144) - DLT **közle-** göze vurmak (DLT: 371).
- KT **güç** 4. huk. yürürlük, meriyet; salahiyet, yetki (KTS: 145) - DLT **küç** susam, küncü (Çiğilce) (DLT: 393).
- KT **güçenmek** kuvvetini germek, gücünü zorlamak (KTS: 145) - DLT **küçen-** gücü kuvveti kalmamak; zulmetmek; ağırlaşmak, fazla yüklenmiş olmak (DLT: 393).
- KT **güçük** 1. küçük köpek; köpekçik; 2. köpek yavrusu (KTS: 145) - DLT **köçük** sağrı; bir hayvana binen iki adamdan arkadaki (DLT: 354).
- KT **gülük** çocukd. tay (KTS: 146) - DLT **külüg** iğreti (DLT: 396).
- KT **gün II** 2. zaman, vakit; 3. hayat, ömür; varlık, var oluş, mevcudiyet (KTS: 146) - DLT **kün** gün, güneş, gündüz (DLT: 397).
- KT **günlük** 2. şemsiye (KTS: 147) - DLT **künlük** gün hesabıyla yapılan iş, gündelik (DLT: 398).
- KT **güp** grup, yığın, küme (insanlar) (KTS: 147) - DLT **küp** küp (DLT: 399).
- KT **güymek** 1. biraz yanmak; üstü, bir yanı veya etrafı yanmak; 2. mec. kederlenmek, gamlanmak (KTS: 147) - DLT **ködh-** gözlemek; görmek (DLT: 354) / DLT **küdh-** durmak, beklemek; gözlemek, gütmek (DLT: 394).
- KT **hız** çizgi, hat (KTS: 156) - DLT **xız** kız (Oğuz ve Kıpçaklarca) (DLT: 213).
- KT **ıçki** ıçki (alkollü) (KTS: 161) - DLT **eçkü** keçi (DLT: 167).
- KT **ıçmek** ıçmek; (sıvı gıdayı yemek) (KTS: 161) - DLT **ıçmek** kuzu derisinden yapılmış olan kürk (DLT: 224).
- KT **ilinmek** 1. takılmak, ilişmek; 2. tutunmak; 3. kendini asmak; 4. mec. musallat olmak, can sıkılmak, usanç vermek, yapışmak; tebelleş olmak (KTS: 162) - DLT **ilin-** tutulmak, yakalanmak (DLT: 231).
- KT **in** in, vahşi hayvan ini (KTS: 163) - DLT **én** çukur, iniş; en, yan tarafa olan genişlik, yan (DLT: 182) / DLT **in** koyun pisliği (DLT: 232).
- KT **inek** inek (KTS: 164) - DLT **ingek** kaplumbağanın dişisi (Oğuzca) (DLT: 233).
- KT **irin** irin, cerahat (KTS: 166) - DLT **érin** dudak (DLT: 189).
- KT **iritmek** 4. mec. zayıflatmak, kilo vermesini sağlamak; 5. mec. birini mütehassis etmek, duygulandırmak (KTS: 166) - DLT **erit-** eritmek (DLT: 190).
- KT **irk** koç (iğdiş edilmiş) (KTS: 166) - DLT **erk** saltanat, sözü ve buyruğu geçerlik, kudret, iktidar, gücü yeter (DLT: 190).

- KT **ısınmek** 1. ısınmak; 2. mec. birine alışmak, bağlanmak (KTS: 167) - DLT **esin-** bir şeyi çekmek, germek, uzatmak (DLT: 195).
- KT **ısıtmek** ısıtmak (KTS: 167) - **esit-** uzatmak (DLT: 195).
- KT **iş** 3. faaliyet (KTS: 167) - DLT **iş** is, kandil dumanı (DLT: 238).
- KT **işılmaq** sürünmek, sürtülmek; ovulmak (KTS: 167) - DLT **işil-** işe yatmak, işe yordam hasıl etmek (DLT: 239).
- KT **işlenmek** 1. yapılmak; 2. işlenmek (msl. deri) (KTS: 168) - DLT **işlen-** islenmek, dumanla örtülmek, tütsülenmek (DLT: 240).
- KT **iy I** ünl. memnuniyetsizlik, infial, protesto, isyan ifade eder; **iy II** birine bağlılık, sadakat; biriyle dostluk, ahbaplık, yakınlık; **iy III** deriyi tabaklamak için maya (KTS: 169) - DLT **edh** ipekli kumaş gibi dokuma cinsinden olan şeyler (DLT: 167).
- KT **iylemek** 1. ezmek, çiğnemek; 2. yoğurmak, karmak; 3. mec. birini dövmek, pataklamak (KTS: 169) - DLT **edhle-** ülkü yapmak, değer vermek, ehemmiyet vermek, aklına getirmek; tesir etmek (DLT: 169).
- KT **iylenecek** 1. ezilmek, çiğnenmek; 2. yoğurulmak, karılmak (hamur hak.); 3. dövülmek, pataklanmak (KTS: 169) - DLT **edhlen-** bir şey bir dilek için kullanılmak, bir şey dilek edinilmek (DLT: 169).
- KT **iyemek** 1. eğmek; 2. akmak (süt hak.); (inek, sütünü) bırakmak, vermek (KTS: 169) - DLT **idh-** salmak, göndermek; serbest bırakmak (DLT: 214).
- KT **kap** sahte, yapmacık söz; samimi olmayan hizmet teklifi, samimi olmayan misafirsevenlik sözü (KTS: 174) - DLT **kap** kap, tulum, çuval, dağarcık; zarf; anası karnında, çocuğun bulunduğu torba; eğreti hısım (DLT: 262).
- KT **kaş** 1. lapa, bulamaç; 2. mec. karışıklık, düzensizlik, nizamsızlık, intizamsızlık (KTS: 175) - DLT **kaş** kaş, lekesiz beyaz veya kara taş; herhangi bir şeyin kıyısı; göz üstündeki kaş (DLT: 276).
- KT **keci** 1. ipek kozası; 2. ham ipek (KTS: 176) - DLT **keçi** keçi (Oğuzca) (DLT: 290).
- KT **keten** keten (bezi) (KTS: 177) - DLT **keten** zahmet, sıkıntı (DLT: 307).
- KT **kirinmek** yıkanmak, banyo etme (KTS: 178) - DLT **kirin-** girinmek, girer göstermek, girmek (DLT: 332).
- KT **kiriş** 2. anat. kiriş; sinir (KTS: 178) - DLT **kiriş** bir adamın akarlarından olan geliri (DLT: 332).
- KT **kiş** samur (KTS: 179) - DLT **kiş** sadak (DLT: 334).
- KT **kişen** 2. pranga, kelepçe, zincir (KTS: 179) - DLT **kişen** köstek (DLT: 334).
- KT **kök** gök, sema (KTS: 182) - DLT **kök** gök rengi, gök renk, lâcivert; şehrin dört yanını saran yeşil bölge; eğer bağı; kök, asıl (Oğuzca ve Kıpçakça) (DLT: 356).
- KT **köklemek** kaba dikişle dikmek, kaba dikiş atmak, teyellemek (KTS: 183) - DLT **kögle-** hayvan- yeşil ot yemek; ırlamak, taganni etmek (DLT: 355) / DLT **kökle-** eğer bağını sıkı bağlamak (DLT: 357).
- KT **körük** 1. fırın, ekmek fırını; 2. soba, ocak (KTS: 183) - DLT **körük** kuyumcu veya demirci körüğü (DLT: 365).
- KT **kösük** esk. pamuk kozası (KTS: 184) - DLT **kösgük** göz değmesinden sakınmak için üzüm bağlarına ve bostanlara dikilen nazarlık (DLT: 366).
- KT **kulak** ağa, köy ağası, zengin köylü (KTS: 184) - DLT **kulak** kulak (DLT: 375).

- KT **külkü** 2. maskara, alay, istihza; 3. mizah; mizahi (KTS: 185) - DLT **külgü** kalp sektesi (DLT: 395).
- KT **kür** neşeli, sevinçli, şen; canlı, çevik, atak (KTS: 185) - DLT **kür** yiğit, sarsılmaz, pek yürekli, kabadayı (DLT: 399).
- KT **küremek** küremek (kar vb.) (KTS: 185) - DLT **küre-** kaçmak (DLT: 399).
- KT **küreşmek** diyal. 1. yapışmak; 2. dövüşmek, çarpışmak; mücadele etmek; savaşmak; güreşmek; 3. mec. birine musallat olmak, sataşmak, birine usanç vermek; 4. mec. (bir şeye gayretle, hevesle, şevkle) girişmek, koyulmak, başlamak (KTS: 185) - DLT **küreş-** güreşmek; kürümekte yardım ve yarış etmek (DLT: 399-400).
- KT **kürt** 1. kürtün (kar); 2. kuluçka, gürk (tavuk) (KTS: 185) - DLT **kürt** kayın ağacı; bundan yay, kamçı, değnek gibi şeyler yapılır (DLT: 401).
- KT **küsmek** birinden, bir şeyden tiksirmek, nefret etmek (KTS: 186) - DLT **küs-** küsmek (Oğuzca) (DLT: 401).
- KT **kütmek** yerine getirmek, gerçekleştirmek; yapmak, icra etmek (KTS: 186) - DLT **küt-** gütmek (DLT: 401).
- KT **laçın** doğan, şahin (KTS: 187) - DLT **laçın / laçın** yiğit adam (DLT: 404).
- KT **ma** ünl. al!, buyur, işte! (KTS: 191) - DLT **me** oğlakların ve kuzuların seslerini bildiren bir kelime (DLT: 409).
- KT **mama** 1. 1) ana, anne; 2) dişi, kancık; 3) mec. kancık, döneç, güvenilmez; 2. (M büyük harf olunca) Mama (erkek özel adı) (KTS: 192) - DLT **mama** harmanda ortada bulunup öteki öküzlerin etrafında döndükleri öküz (DLT: 406).
- KT **manmaq** banmak, batırmak, bandırmak (KTS: 193) - DLT **man-** kuşanmak (DLT: 406).
- KT **meltek** kekeme (KTS: 198) - DLT **meldek** keçeleşen, sölpüyen nesne (DLT: 409).
- KT **min** siğil (KTS: 200) - DLT **min** ben (DLT: 412).
- KT **muş** hasır; hasırlı (KTS: 203) - DLT **muş** kedi (Çiğilce) (DLT: 415).
- KT **oba** esk. üstübeç; akılık; krem (KTS: 211) - DLT **oba** oba (Oğuzca) (DLT: 421).
- KT **ocaq** 1. yurt, anababa evi, baba yurdu; 2. aile, soy; 3. esk. müessesese, kurum (KTS: 212) - DLT **oçak** ocak (DLT: 422).
- KT **oğur** uğur (KTS: 212) - DLT **oğur** karşılık, ivaz (Oğuzca); bir işte imkân ve fırsat; devlet; hayır ve bereket (Oğuzca); vakit, zaman (DLT: 426-427).
- KT **olturmaq** 2. mal olmak, gelmek, çıkmak; 3. yerleşmek, bulunmak, tutmak, işgal etmek (KTS: 213) - DLT **oldur-** / **oltur-** oturmak (DLT: 437-438).
- KT **oñmaq I** muvaffak olmak, başarılı olmak, sonuç vermek (KTS: 214) - DLT **oñ-** solmak (DLT: 438).
- KT **oq I** ok; **ok II** kuvvetlendirme eki; ekleşmiş olarak kullanılır, tek biçimlidir (KTS: 215) - DLT **ok** paylar ve toprak hisseleri üzerine üleşmek için atılan ok; çekilen kura; mirasta düşen pay; vakit, zaman (DLT: 429).
- KT **ornatmaq** 1. dikmek; ekmek; 2. yerleştirmek, tespit etmek, yerleştirip tespit etmek; 3. tesis etmek, teşkil etmek, tayin etmek; kurmak (KTS: 216) - DLT **ornat-** yerine koymak (DLT: 441).
- KT **orun** 2. yatak; 3. edat görevinde kullanılır (KTS: 217) - DLT **orun** yer, mekân, mevki (DLT: 442).

- KT **oy** 1. fikir, düşünce; 2. öğüt, nasihat, tavsiye, akıl; 3. mütalaa, görüş (KTS: 219) - DLT **oy** yerdeki oyukluk, çukurluk (DLT: 446).
- KT **oyma** çukur, oyuk (KTS: 219) - DLT **oyma** çizme yapılacak Türkmen keçesi (DLT: 447).
- KT **oyun** 2. parti (herhangi bir oyunda); 3. mec. hile, aldatma, hilekârlık, düzen, dolap; yaramazlık (KTS: 219) - DLT **oyun** yarış (DLT: 447).
- KT **öçeşmek** 1. araları açılmak, bozuşmak; birbirine düşman olmak (KTS: 221) - DLT **öçeş-** yarış etmek (DLT: 449).
- KT **öçlük II** bir şeye karşı meyil, heves, düşkünlük; bir şeye karşı merak, şevk, heyecan (KTS: 221) - DLT **öçlüğ** öcü ve hıncı olan (DLT: 448).
- KT **öçükme** birine kızmak, öfkelenmek, kinlenmek, öfkelenmek, garezlenmek (KTS: 221) - DLT **üçük-** sesi soluğu, nefesi kesilmek (DLT: 707).
- KT **ögey** 2. mec. yabancı (KTS: 221) - DLT **ögey** üvey (DLT: 451).
- KT **ölmek** 2. mec. kaybolmak, yitmek; 3. mec. durmak, stop etmek; kesilmek, bitmek, dinmek; 4. mec. ıstırap çekmek, azap çekmek (KTS: 222) - DLT **öl-** ölmek (DLT: 456).
- KT **öñ** 1. deri, post (sığır derisi); 2. kabuk (meyvede, sebze) (KTS: 223) - DLT **öñğ** ön, önce; öndün (Oğuzca); renk, bir şeyin rengi (DLT: 459).
- KT **öpke II** sitem, serzeniş; güceniklik (KTS: 223) - DLT **öpke** öfke, kızgınlık (DLT: 460).
- KT **öpkelemek** sitem etmek, kınamak, serzeniş etmek; ayıplamak, kınamak; başına kakmak (KTS: 223) - DLT **öpkele-** ciğerine vurmak; öfkelenmek (DLT: 460).
- KT **öpmek** öpmek (KTS: 223) - DLT **öp-** içmek (DLT: 460).
- KT **ör** 1. 1) çıkış, yokuş, yumuşak meyilli sırt; 2) üst, yukarı; 3) yükseklik, boy; 2. yüksek, âli, yüce (KTS: 223) - DLT **ör** kaftanın koltuk altları (DLT: 462).
- KT **öt** anat. öd, safra (KTS: 224) - DLT **öd** duvarda ve ağaçta delik; zaman, vakit, mevsim, hava; sığır, öküz (DLT: 449) / DLT **öt** acılık, öt kesesi; delik, çukur (DLT: 467).
- KT **ötmek** 1. şeyi; bir şeyin üzerinden, içinden, arasından, bir ucundan öbür ucuna geçmek (aşmak; geride bırakmak); 2. geçmek; aşmak, tecavüz etmek; 3. geçmek, girmek, sokulmak; sızmak; sığmak, almak; 4. geçmek, dolmak, geride kalmak, çıkmak (zaman, süre, mevsim hak.); 5. geçmek, ileri geçmek, geride bırakmak; üstün olmak; 6. geçmek, vermek; çekmek; öğrenmek (KTS: 225). - DLT **öt-** ötmek (DLT: 467).
- KT **öz dönüşlülük** zam. kendi, kendisi (KTS: 225) - DLT **öz** yürek ve karnın içindeki nesne; yağ; iki dağ arasında bulunan dere; ağaç özü; sağır (DLT: 471-472).
- KT **özek** 1. öz, iç; 2. mec. çekirdek, öz; 3. (derin olmayan) yar, dere; 4. (içinde su akan) dere (KTS: 226) - DLT **özek** belin iç yanında bulunan damar (DLT: 472).
- KT **padar** çapaçul, pasaklı (KTS: 227) - DLT **badar** gürültülü ses anlatan bir kelime; tekrarlanarak kullanılır (DLT: 58).
- KT **pay I** pay, hisse; **pay II** defa, kere, kez (KTS: 230) - DLT **bay** zengin (DLT: 76).
- KT **pis** 1. namussuz, iffetsiz; dürüst olmayan (KTS: 233) - DLT **pis** pis; dağar ve tulum gibi şeylerin dibinde kalan çöküntü, tortu (DLT: 474).
- KT **qabaq I** kapı; **qabaq III: göz kabağı** göz kapağı (KTS: 239) - DLT **kabak(g)** kabak, yaş iken yemeği yapılan bir sebze (DLT: 242).
- KT **qabarmaq** 1. nasır bağlamak, nasırlanmak; 2. (çöreğin, ekmeğin üst kısmı) yanmak (KTS: 239) - DLT **kabar-** kabarmak (DLT: 243).

➤ KT **qabartmaq**: **qabarmaq**'tan geç. f. (KTS: 239) - DLT **kabart-** kabartmak, şişirmek; obartmak (DLT: 243).

➤ KT **qağılmaq** 1. vurmak, çarpmak; 2. çakılmak, çivilenmek, mihlanmak; 3. çırpılmak, silkelenmek, silkerek düşürülmek, silkerek çıkarılmak (msl. halı hak.); 4. (davul, tef vb.) çalınmak (KTS: 241) - DLT **kakıl-** kakılmak (DLT: 252).

➤ KT **qalın I** 2. sık, gür, sıkı, koyu; yoğun; koyu bir hâlde; yoğun bir hâlde; 3. dilb. kalın, sert, katı; **qalın II** tar. başlık, gelin için verilen para (KTS: 242) - DLT **kalın** kalabalık; çok; sürü, kalın, kesif, yığırlı olan her nesne (DLT: 255).

➤ KT **qalışmaq** birinden geri kalmak, aşağı kalmak (KTS: 243) - DLT **kalış-** sıçraşmak; halkı terk etmekte iki kişi yarış etmek (DLT: 255).

➤ KT **qalmaq** 2. ertelenmek, sonraya bırakılmak, geri atılmak; başka bir zamana bırakılmak; 3. gelmemek, kaçırmak, devam etmemek; 4. düşmek, uğramak, isanet etmek; 5. mahrum kalmak, yoksun kalmak, kaybetmek, yitirmek (KTS: 243) - DLT **kal-** kalmak (DLT: 253).

➤ KT **qamamaq** 1. etrafını almak, ortaya almak, kuşatmak, muhasara etmek (KTS: 244) - DLT **kama-** kamaşmak (DLT: 257).

➤ KT **qandırmaq** memnun etmek; tatmin etmek, doyurmak (KTS: 245) - DLT **kandur-** / **kantur-** su ve başkalarına kandırmak (DLT: 261-262).

➤ KT **qanmaq** memnun olmak, hoşnut olmak; tatmin olmak (KTS: 245) - DLT **kan-** su ve başka şeylere kanmak (DLT: 260).

➤ KT **qap** çuval, torba (KTS: 246) - DLT **kap** eğreti hısım (DLT: 262).

➤ KT **qaq** kuru, kutulmuş (et hak.) (KTS: 247) - DLT **kak** göl; kurumuş göl; su birikintisi (DLT: 251).

➤ KT **qaqmaq** 1. tak tak etmek, güm güm etmek; atmak (kalp); 2. çakmak; çivilemek, mihlamak; 3. çırpılmak, sallamak; vurmak; şamarlar indirmek; 4. çırpılmak, silkerek düşürmek, silkerek çıkarmak (KTS: 247) - DLT **kak-** kakmak, hafifçe vurmak (DLT: 251).

➤ KT **qara** 3. mec. iç karartıcı; neşesiz, ümitsiz, mahzun, yeisli; 4. mec. cani, kötü, kötü kalpli, kötü yürekli (KTS: 247) - DLT **kara** kara, karanlık (DLT: 265).

➤ KT **qaramuq** toprakta açılmış ark (sulamak için) (KTS: 249) - DLT **karamuk** karamuk (DLT: 267).

➤ KT **qarımaq** hırıldamak; sesi hırıltılı çıkmak; sesi kısılmak; sesi kısık çıkmak (KTS: 250) - DLT **karıl-** karışmak, karılmak (Oğuzca) (DLT: 269).

➤ KT **qarış** karış (KTS: 250) - DLT **karış** yünlü kumaş (DLT: 271).

➤ KT **qarışmaq** 2. şaşmak, şaşırmaq; 3. takılmak, musallat olmak; sataşmak; 4. sancımak, acımak, ağrımaq (KTS: 251) - DLT **karış-** kamaşmak; karşılanmak; karşı koymak (DLT: 271).

➤ KT **qarlanmaq** çileden çıkmak, öfkelenmek (KTS: 251) - DLT **karlan-** karlanmak, kar yağmak (DLT: 272).

➤ KT **qarşı** 2. birinin karşısına, karşısından; karşıdan; mukabil (KTS: 251) - DLT **karşı** hakan sarayı, köşk; iki bey arasındaki uyuşmazlık (DLT: 273).

➤ KT **qart** ihtiyar, koca, yaşlı, kart; ihtiyarlara has (KTS: 252) - DLT **kart** yara (DLT: 274).

➤ KT **qaş III** yüzüğe takılan kıymetli taş (KTS: 253) - DLT **kaş** herhangi bir şeyin kıyısı (DLT: 276).

- KT **qat** 1. tabaka, katman; 3. kere, defa, misli (KTS: 253) - DLT **kat** nezd, yan; “mugaylan” dikenli meyvesi; dikenli şeylerin meyvesi (DLT: 278).
- KT **qatılmaq** 1. **Qatmaq**’tan edl. f.; 2. birine takılmak, sataşmak, musallat olmak (KTS: 253) - DLT **kadıl**- seyrekçe dikilmek (DLT: 246).
- KT **qatışmaq** 1. karışmak; 2. bir şeye iştirak etmek, katılmak, girmek; 3. biriyle görüşmek, teması olmak, ilişki kurmak (KTS: 253) - DLT **kadış**- seyrekçe, ikileme -dikiş dikmekte- yardım ve yarış etmek (DLT: 246) / DLT **katiş**- katmakta yardım ve yarış etmek (DLT: 280).
- KT **qatlanmaq** üst üste yığılmak, tabaka tabaka olmak; tabakalanmak (KTS: 253) - DLT **katlan**-meyvalanmak (Kıpçak, Yemen ve Oğuz dillerince); dikenli ağaçlar meyvalanmak (Ö. Türklerce) (DLT: 280).
- KT **qatmaq** 2. kurumak, suyunu kaybetmek; 3. donmak, donup katlaşmak; soğuktan uyuşmak; 5. hareketsiz kalmak, kımıldamamak; donup kalmak, donakalmak (korkudan, hayretten vb.) (KTS: 254) - DLT **kat**- mihnete ve sıkıntıya düşmek, yorulmak (DLT: 278).
- KT **qawramaq** kurumak, suyu çekilmek; buruşmak, biçimi bozulmak (KTS: 255) - DLT **kawra**-sıkmak, kavramak (DLT: 283).
- KT **qayda I** kaide, kural (KTS: 255) - DLT **kayda** nerede (DLT: 284).
- KT **qayğırmaq** 1. kederlenmek, gamlanmak, üzülme, yeise kapılmak (KTS: 256) - DLT **kaygur**- kayırmak (DLT: 285).
- KT **qayır II** 1. mert, erkek; cesur, yiğit, kahraman; 2. savaşkan, savaşçı, cenkçi, cengâver; 3. sıcak, ateşli, hararetili, coşkun; 4. canlı, çevik, atik, atak (KTS: 256) - DLT **kayır** kaba topraklı yer (Ö. Türklerce) (DLT: 285).
- KT **qayıq** kayık, sandal; bot (KTS: 256) - DLT **kadhık** ağaçtan oyulmuş nesne (Arguca) (DLT: 248).
- KT **qayıрмаq** kayırmak (KTS: 256) - DLT **kadhgur**- kaygıya düşmek, kaygılanmak (DLT: 256) / DLT **kadhır**- büktürmek, eğdirmek, burdurmak; reddetmek (DLT: 248).
- KT **qaynamaq** 3. mec. kızmak, öfkelenmek, köpürmek; çıldırmak, gözü kararmak, gözü dönmek, küplere binmek (KTS: 256) - DLT **kayna**- karşı gelmek, kabulden çekinmek, sözünü reddetmek (DLT: 285).
- KT **qaytarmaq** 1. geri vermek, iade etmek; birini, bir şeyi geri göndermek, geri yollamak; 2. çevirmek; açmak, doğrultmak; bükme, katlamak; 3. toplamak, kaldırmak; 4. kesmek (msl. suyu); 5. çekmek (kendi yanına, kendi tarafına) (KTS: 258) - DLT **kaytar**- yöneltisinde döndermek, çevirmek (Oğuzca) (DLT: 286).
- KT **qaz** kaz (KTS: 258) - DLT **kaz** her ağacın kabuğu (DLT: 287).
- KT **qazan** kazan (KTS: 258) - DLT **kazgan** sel sularının yardığı yer (DLT: 287).
- KT **qıçırmaq** bağırmaq, bağırıp çağırmaq (KTS: 259) - DLT **kıçur**- kınamak, ayıplamak; başkasının kaygısından ferah duymak (DLT: 311).
- KT **qıl** 2. tel, kırı; 3. bot. kılçık (başakta) (KTS: 260) - DLT **kıl** kıl -insanda ve hayvanda- (DLT: 313).
- KT **qılınmaq: qılmaq**’tan geç. f. (KTS: 260) - DLT **kılın**- tavır takınmak, -kadın- nazlanmak (DLT: 314).
- KT **qılıq** 1. ahlak (KTS: 260) - DLT **kılık** huy, gidiş (DLT: 314).
- KT **qınamaq** esk. bilemek (KTS: 260) - DLT **kına**- işkence etmek, cezalandırmak; bir şeye kın yapmak (DLT: 316).

- KT **qıjır** 1. eğri; bükülü, bükük; 2. mec. inatçı, direngen; söz dinlemez (KTS: 260) - DLT **kıjır** kızgın, hiddetli; şaşı, yan bakış (DLT: 316).
- KT **qır I** 2. vahşi, yaban, yabani; 3. dışarı, dışarıda; dış, haricî; **qır II** asfalt; katran (KTS: 260) - DLT **kır** basık dağ, açık yer; su bendi, germeç; kır rengi (DLT: 316-317).
- KT **qırğın** 1. katliam; 2. ölü, telef (hayvanlarda) (KTS: 261) - DLT **kırkın** cariyeye (DLT: 319).
- KT **qırılmaq** 1. kazınmak, hakkedilmek; 2. yok edilmek, imha edilmek; öldürülmek; 3. tıraş olmak, tıraş edilmek; 4. mec. küfretmek, sövmek; ağzını bozmak (KTS: 261) - DLT **kırıl-** kabuğu soyulmak; malı alınmak, yoksullaşmak; kar kürünmek (DLT: 318).
- KT **qırılmaq** 4. keşismek (yollar hak.); 5. azaltılmak, kısılmak; kesilmek (KTS: 261) - DLT **kırıl-** kırılmak (DLT: 319).
- KT **qırmaq** 4. geçmek; ortasından geçmek (yolu); 5. azaltmak, kısmak (KTS: 261) - DLT **kırk-** kırkmak (DLT: 319).
- KT **qırtış** sathi, yüzeysel, derin olmayan (KTS: 261) - DLT **kırtış** yüz rengi; yüz (DLT: 320).
- KT **qısğa** 2. mızımız, kılı kırk yaran; cimri, pinti; dar kafalı; küçük, ufak, incir çekirdeğini doldurmaz (KTS: 262) - DLT **kısğa** kısa (DLT: 321).
- KT **qısılmaq** 3. çekinmek, sıkılmak, yüzü tutmamak; azıcık korkmak; 4. ezilmek; 5. cimrilik etmek; kıyamamak; tamahkârlık etmek (KTS: 262) - DLT **kısıl-** arada kalmak (DLT: 321).
- KT **qısıq** 1. kısık, süzgül; 2. boğaz, derbent (KTS: 262) - DLT **kısığ** kısı, hapis, sıkıntı (DLT: 321).
- KT **qısır** 2. ayrılmış, boşanmış (zevc, zevce hak.) (KTS: 262) - DLT **kısır** kısır, doğurmayan insan veya dört ayaklı hayvan; kısrak (DLT: 322).
- KT **qısmaq** 1. sıkmak; kıstırmak; kısmak; 2. kısmak; tahdit etmek; 3. basmak, sıkmak, bunaltmak; sarmak; 4. ezmek, baskı yapmak, sıkıştırmak (KTS: 262) - DLT **kıs-** kısaltmak (DLT: 321).
- KT **qıya** 1. eğri, verev; verevlemesine; 2. eğik; eğik olarak (KTS: 263) - DLT **kıya** küçültme edatı (DLT: 324).
- KT **qıyılmaq: qıymaq**'tan edl. f. (KTS: 263) - DLT **kıyıl-** inmek; geçmek; ağaç iğrilemesine kıyılmak; sözden dönülmek (DLT: 324).
- KT **qıyma** parça, dilim (KTS: 264) - DLT **kıyma** kıyılmış (DLT: 325).
- KT **qıymaq** 2. bot. aşılacak, aşu yapmak; 3. atmak, palavra savurmak (KTS: 264) - DLT **kıy-** sözden dönmek (DLT: 324).
- KT **qızarmaq** 3. mec. utanmak, hicap duymak; çekinmek, sıkılmak (KTS: 265) - DLT **kızarmak** (DLT: 326).
- KT **qızartmaq** 3. birini utandırmak (KTS: 265) - DLT **kızart-** kızartmak (DLT: 326).
- KT **qodu** tar. ceza (KTS: 266) - DLT **kodi** aşağı, aşağıya; arkası sıra (DLT: 338).
- KT **qol** 2. imza; 3. vadi, dere (KTS: 266) - DLT **kol** kılıç veya bıçakta bulunan yol biçimi oyma (DLT: 340).
- KT **qoltuq I** 2. koyun; **qoltuq II** 1. küçük koy; 2. bir şeyde kıvrım, kıvrıntı, dolambaç (KTS: 266) - DLT **koltuk** koltuk (DLT: 341).
- KT **qonaq** konuk, misafir (KTS: 267) - DLT **konak** bir çeşit kaba darı (DLT: 343).
- KT **qondurmaq** 2. yerleştirmek, yatırmak, gecelemek (KTS: 267) - DLT **kondur-** kondurmak, üzerine koymak (DLT: 343).
- KT **qoñur** 2. boz, esmer (KTS: 267) - DLT **koñur** boğuk ses (DLT: 344).

- KT **qopmaq** olmak, başa gelmek; başına gelmek (KTS: 267) - DLT **kop-** kopmak; gelmek; kalkmak; başlamak; çıkmak; baş kaldırmak (DLT: 345).
- KT **qopurtmaq** bir şeyi kökünden sökmek, koparmak (KTS: 267) - DLT **kopurt-** yerinden kaldırtmak (DLT: 345).
- KT **qor** esk. 1. hor, hakir, aşağılanmış; kırıngın ifadeli; 2. fena, kötü, işe yaramaz, beş para etmez, ileri tutar yeri (veya tarafı) kalmamış (KTS: 267) - DLT **kor** ziyan; yoğurt mayası (DLT: 346).
- KT **qorumaq** 1. beklemek, saklamak; 3. yasak etmek, yasaklamak (msl. ekinlerin ve çayırın hayvanlar tarafından ezilmesini, mahvedilmesini) (KTS: 268) - DLT **korı-** korumak (DLT: 346).
- KT **qoruuq / qoruw** 1. bir şeyi koruma, muhafaza; 2. bir şeye nezaret, bir şeyi gözetme, bakım; 3. yasak; yasak etme, yasaklama (ekinlerin ve çayırın hayvanlar tarafından ezilmesini, mahvedilmesini) (KTS: 268) - DLT **korıq** koru, küçük orman (DLT: 346).
- KT **qoş I** alaçık (KTS: 268) - DLT **koş** herhangi bir şeyin çifti, eşi (Arguca) (DLT: 348).
- KT **qoşmaq** 3. çifti birleştirmek, evlendirmek; kocaya vermek; 4. artırmak, çoğaltmak (KTS: 268) - DLT **koş-** türkü düzmek (DLT: 348).
- KT **qoşuw: qoşmaq**'tan iş. is. (KTS: 268) - DLT **koşuq** şiir, kaside (DLT: 349).
- KT **qoy** 2. davar (koyun ve koçların genel adı) (KTS: 269) - DLT **koy** elbisenin koynu; kucak; derenin koyağı, dibi, düzlüğü (DLT: 352).
- KT **qoymaq** 2. müsaade etmek; izin vermek; 3. yanına yaklaştırmak (KTS: 269) - DLT **kodh-** terk edilmek (DLT: 338) / DLT **koy-** dökmek, çalkalamak (DLT: 352).
- KT **quçaq** 2. çevre (KTS: 269) - DLT **kuçak** kucak (DLT: 372).
- KT **qulaq** 2. kulp; 3. (kapı, çaydanlık vb.) sap (KTS: 270) - DLT **kulak** kulak (DLT: 375).
- KT **qum** çekirdek (meyvede, yemişte) (KTS: 271) - DLT **kum** kum (Çiğilce); dalga, su dalgası (DLT: 377).
- KT **qumuq** Kumuk (KTS: 271) - DLT **komuk / kumuk** at gübresi (DLT: 342-377).
- KT **qurç** 1. dinç, çevik, sağlam, canlı; canlı canlı, canlıca, gayret ve şevkle; 2. yaman, yiğit, babayiğit, cesur (KTS: 272) - DLT **kurç** katı; içi dolu ve som nesne; çelik (DLT: 380).
- KT **qurğaq** 2. mec. faydasız, yararsız, lüzumsuz, boş, boşuna (KTS: 272) - DLT **kurğak** kurak (DLT: 380).
- KT **qurmaq** 1. inşa etmek, dikmek; yükseltmek; 2. yaratmak, vücuda getirmek, meydana çıkarmak, ortaya çıkarmak, var etmek; teşkil etmek, meydana getirmek, uç uca birleştirmek; 3. teşkil etmek; düzenlemek, tertiplemek, tertip etmek, hazırlamak; teşkilatlandırmak, örgütlemek; 5. akort etmek, ayarlamak, ayar etmek, düzenlemek, düzenine koymak (KTS: 272) - DLT **kur-** germek, toplamak; himaye etmek (DLT: 379).
- KT **qurşamaq** 1. kuşatmak, etrafını almak, bir şeyin veya birinin etrafına yerleşmek; 2. çekmek, cezbetmek, celbetmek; 3. mec. kaplamak, hakim olmak; sarmak, bürümek (KTS: 272) - DLT **kurşa-** kuşanmak, kuşağı bağlamak (DLT: 383).
- KT **quru** 1. ger-mec. boş; bomboş, önemsiz bir şekilde, önemsizce, faydasızca; 2. kara, toprak (KTS: 272) - DLT **kuruq** asılsız (DLT: 384).
- KT **quruluq** 1. kara (toprak parçası); 2. kuraklık, kuru mevsim; kuruluk (KTS: 273) - DLT **kurugluq / kurugluk** sadak, okluk, gedeleş (DLT: 384).
- KT **qurulmaq** 1. inşa edilmek; 2. yaratılmak, vücuda getirilmek, meydana getirilmek, meydana çıkarılmak, ortaya çıkarılmak, var edilmek; teşkil edilmek, meydana getirilmek; 3. teşkil edilmek;

düzenlenmek, tertiplenmek, tertip edilmek, hazırlanmak; teşkilatlandırılmak, örgütlenmek; 5. akort edilmek (müzik aletleri hak.) (KTS: 272) - DLT **kurul-** büzülmek (DLT: 385).

➤ KT **qurumaq** 3. dölü sönmek, nesli tükenmek, soyu kesilmek (nesil, soy, kabile hak.) (KTS: 273) - DLT **kurı-** / **kuru-** kurumak (DLT: 381-384).

➤ KT **qurutmaq** 3. kırmak; imha etmek, yok etmek (KTS: 273) - DLT **kurıt-** / **kurut-** kurutmak (DLT: 382-386).

➤ KT **qusmaq** kusmak (KTS: 273) - DLT **kus-** -boya- solmak, bezikmek (DLT: 386).

➤ KT **qutulmaq** kurtulmak (KTS: 274) - DLT **kutul-** doğurmak (DLT: 389).

➤ KT **quw I** 1. kuğu; 2. mec. (kuğu gibi) ak, beyaz; **guw II** tüy; tüyden, tüylü; **guw III** kav, mantar kavı (KTS: 274) - DLT **kuw** kut, saadet (DLT: 390).

➤ KT **quwurmaq** 2. mec. birinin canını çıkarmak (KTS: 275) - DLT **kuwur-** kavurmak (DLT: 390).

➤ KT **quyma** külçe (KTS: 275) - DLT **kuyma** bir çeşit yağlı ekmek; herhangi bir madenden - çekiçle dövme ile değil eritilerek dökme ile- yapılmış havan, çırağman, çekiç gibi aygıtlar (DLT: 390-391).

➤ KT **quymaq I** omlet; **quymaq II** 1. dökmek, döküm yapmak (msl. metal); 2. koymak, dökmek, doldurmak, boşaltmak (KTS: 275) - DLT **kuy-** ürkmek (DLT: 390).

➤ KT **sağın** serap (KTS: 283) - DLT **sağın** sağmal (DLT: 481).

➤ KT **sağınmaq** 1. özlemek, hasretini çekmek; 2. duymak, hissetmek, sezmek; önceden bilmek, önceden sezmek, kestirmek; gibi gelmek, gibi görünmek (KTS: 284) - DLT **sağın-** sağar görünmek; sanmak, zannetmek; sözle yardım etmek (DLT: 481) / DLT **sakın-** sakınmak; sanmak, düşünmek (DLT: 484).

➤ KT **saq** 1. ihtiyatlı, ihtiyatkâr; dikkatli; ihtilatla, ihtiyatlı olarak; dikkatle, dikkatli; 2. uyanık, gözü açık; uyanık, uyanıklıkla, uyanıkça (KTS: 287) - DLT **sak** işte uyanık ve zeyrek olan (DLT: 483).

➤ KT **saqa** değnek, sopa (KTS: 287) - DLT **saka** dağ yamacı (DLT: 483).

➤ KT **saqlanmaq** 1. muhafaza edilmek; korunmak, sakınmak; 2. durmak, baki kalmak, muhafaza edilmek, bozulmamak (KTS: 287) - DLT **saklan-** saklanmak, çekinmek (DLT: 484).

➤ KT **saqlıq** 1. ihtiyatlılık, ihtiyat; dikkat ve itina; 2. uyanıklık, gözü açıklık; teyakkuz (KTS: 288) - DLT **sağlıq** sayılı olan her şey (DLT: 481) / DLT **sağlık** dişi koyun; sağmal, sağılan hayvan (DLT: 481).

➤ KT **sal** 2. tabut (KTS: 284) - DLT **sal** kaplardaki sır (DLT: 485).

➤ KT **salınmaq**: **salmaq**'tan geç. f. (KTS: 284) - DLT **salın-** sarkmak (DLT: 485).

➤ KT **salmaq** 1. koymak, komak; yerleştirmek; 2. sermek, yaymak; 3. yerleştirmek, koymak, bırakmak, sıralamak, yaymak, döşemek; 4. vergi koymak, vergilendirmek, vergiye tabi tutmak; 5. bırakmak, salıvermek, serbest bırakmak; yöneltmek, göndermek, sevk etmek; üzerine yürütmek; 6. düşürmek, sürüklemek, sokmak; gark etmek; 7. yapmak, kurmak; 8. sebep olmak, sebebiyet vermek, yol açmak, ortaya çıkarmak, uyandırmak, doğurmak, tevlit etmek; 9. takmak, geçirmek; 10. mayalamak; 11. temel atmak; 12. vurmak; 13. göndermek, yollamak; geçirmek, uğurlamak; 14. boşamak (KTS: 285) - DLT **sal-** atmak; bir şeyle işaret etmek; toplamak, toplu hale getirmek (DLT: 485).

➤ KT **san I** organ, uzuv; gövdenin parçaları; **san II** nitelik, keyfiyet, vasıf, kalite (KTS: 286) - DLT **san** sayı, sayma, addü itibar (DLT: 486).

➤ KT **sap** sap (KTS: 287) - DLT **sap** bir söze verilecek cevapta sıra, yanut; değirmende, sulamada ve gezekte sıra (DLT: 489).

➤ KT **saplamaq** 2. geçirmek, saplamak (KTS: 287) - DLT **sapla-** sap yapmak (DLT: 490).

- KT **sasıq** pis koku; pis kokulu, pis kokan (KTS: 289) - DLT **sasık** saksı (Uç şehri ve yöresi halkı -veya sınır ve sınırın arkasındaki halk- dilince) (DLT: 496).
- KT **satıwlaşmaq** pazarlık yapmak, pazarlık etmek (KTS: 289) - DLT **satıglaş-** satışmak (DLT: 497).
- KT **saw** 1. sağlam, sıhhati yerinde, sıhhatli; 2. diri, canlı, sağ; 3. tam, tüm, bütün (KTS: 289) - DLT **saw** söz, haber, salık; mektup; risale; atalar sözü, darbimesel; kıssa, hikâye, tarihsel şeyler; şöhret, san (DLT: 498-499).
- KT **sawulmaq** 1. sağılmak, süt vermek; 2. dolmak; 3. çok olmak, çoğalmak, tanelenmek (KTS: 290) - DLT **sawıl-** savulmak; -güneş- inmek (DLT: 499) / DLT **sawul-** bulunduğu halden ayrılmak, bir yana eğilmek, batmak; savulmak, gitmek (DLT: 500).
- KT **say** 1. sığ, derin olmayan; 2. mec. sathi, yüzeysel (KTS: 290) - DLT **say** kara taşlık yer; vücuda giyilen zırh (DLT: 500-501).
- KT **senger** esk. ask. istihkâm, tahkimat; siper (KTS: 292) - DLT **senğir** dağ çıkıntısı, dağ burnu; herhangi bir duvarın ucu (DLT: 505).
- KT **sepdirmek: sepmek**'ten geç. f. (KTS: 292) - DLT **septür-** çeyizlemek, çeyizle güveyin evine göndermeyi emretmek (DLT: 506).
- KT **sın** 2. belirti, alamet, işaret (KTS: 293) - DLT **sın** boy, bos (DLT: 515).
- KT **sınar** esk. ikizlerden biri; çiftten biri; aynı, benzer; çok benzeyen (KTS: 294) - DLT **sınğar** bir şeyin tarafı, yanı (DLT: 516).
- KT **sınıq I** kiremit; kiremitten (KTS: 294) - DLT **sınuk** kırık, kırılmış (DLT: 517).
- KT **sıqmaq** 1. sıkmak, bura bura sıkmak, sıkıp suyunu çıkarmak; 2. mec. ağlamak (KTS: 294) - DLT **sıg-** sığmak; tesir etmek, dokunmak, koymak (DLT: 511).
- KT **sırılmaq** 1. dikilmek; 2. dikilmek, dikişle tutturulmak; 3. bağlanmak, tutturulmak, raptedilmek (KTS: 295) - DLT **sırıl-** bulaşmak, yapışmak (DLT: 517).
- KT **sırırmaq** 3. bağlamak, tutturmak, raptetmek (KTS: 295) - DLT **sırır-** pislemek, siymek (DLT: 517).
- KT **sırlamaq** boyamak (msl. ağaç ve demirden yapılmış aletleri) (KTS: 295) - DLT **sırla-** sırlamak, sır vurmak (DLT: 518).
- KT **sırlanmaq** boyanmak, boyalamak (KTS: 295) - DLT **sırlan-** -işe- hazırlanmak; sırlanmak (DLT: 518).
- KT **sırlı I** gizli, mahrem; esrarlı, gizli kapaklı (KTS: 295) - DLT **sırlığ** sırlı, nakışlı (DLT: 517).
- KT **sırt** 1. sırt, arka; 2. coğr. plato, yayla; 3. tepe, sırt (KTS: 295) - DLT **sırt** kıl, kalın kıl (DLT: 518).
- KT **sızlaw: sızlamaq**'tan geç. f. (KTS: 296) - DLT **sızlağ** soğuk su içmekten veya buz çiğnemekten dişlerin üşüyerek uyuşması (DLT: 520).
- KT **sızmaq** çizmek, çizgi çizmek (KTS: 296) - DLT **sız-** sızmak, erimek; -güneş- belirmek, ucu görünmek; arıklamak, zayıflamak (DLT: 520).
- KT **siğdirmek** 3. mec. bir şeyi anlamasını, öğrenmesini, kavramasını sağlamak; anlamasına, öğrenmesine, kavramasına yardım etmek (KTS: 297) - DLT **siğdür-** saklamak (DLT: 523).
- KT **siğmek** 3. mec. köklenmek, kökleşmek, kökü tutmak; kök salıp yerleşmek, kök salıp tutunmak (KTS: 297) - DLT **siğ-** saklanmak; sahibine sormadan bir yere girip sinmek (DLT: 523).

- KT **soğulmaq**: **soqmaq**'tan edl. f. (KTS: 298) - DLT **sogul-** -su- toprağa sızıp kaybolmak, soğulmak, -su, süt- çekilmek, azalmak (DLT: 526) / DLT **sokul-** bir şeyin içine sokulmak; döğülerek inceltirmek (DLT: 529).
- KT **soğuw I** (müzik aleti) çalma, çalış; **soğuw II** dokuma (KTS: 298) - DLT **soguk** soğuk (DLT: 526).
- KT **soqmaq I** herhangi bir müzik aletini çalmak; **soqmaq II** dokumak (KTS: 299) - DLT **sog-** elde etmek, edinmek (DLT: 525) / DLT **sok-** sokmak, delmek, döğerek inceletmek, toplamak (Oğuzca) (DLT: 528).
- KT **soqur** kör (KTS: 299) - DLT **sogur / sugur** ada tavşanı; kelere benzer bir çeşit ada tavşanı (DLT: 527-539).
- KT **soqurluq** ger-mec. körlük (KTS: 299) - DLT **sogurluğ** tavşanı çok ve bol olan (DLT: 527).
- KT **soñ** sonra, daha sonra (KTS: 299) - DLT **song** bir adamın çoluğu çocuğu (DLT: 529).
- KT **sormaq** emmek; çekmek (KTS: 299) - DLT **sor-** aramak (Oğuzca) (DLT: 530).
- KT **soymaq** kesmek, boğazlamak (KTS: 300) - DLT **soy-** soymak; deri yüzmek (DLT: 531).
- KT **soyulmaq**: **soymaq**'tan edl. f. (KTS: 300) - DLT **soyul-** malı soyulmak (DLT: 531).
- KT **sögülmek**: **sökmek**'ten edl. f. (KTS: 300) - DLT **sökül-** kızartılmak, kebab edilmek (DLT: 534).
- KT **sögüşmek** birbirine sövmek, küfretmek; sövüşmek, küfürleşmek (KTS: 300) - DLT **söküş-** sökmekte ve yıkmakta yardım ve yardım etmek (DLT: 534).
- KT **sökmek I** sövmek, küfretmek (KTS: 300) - DLT **sök-** yarmak, yırtmak; diz çökmek (DLT: 533).
- KT **sulah** mit. su tanrısı (KTS: 303) - DLT **sulak** dalak (Kıpçakca) (DLT: 540).
- KT **suma** mısır sapı (KTS: 303) - DLT **suma** önce ıslatılıp sonra kurutulmuş öğüdülen ve bulamaç, ekme gibi şeyler yapılan buğday; aynı suretle hazırlanıp şerbet hamurunda kullanılan arpa (DLT: 540).
- KT **surguç** mühür mumu (KTS: 303) - DLT **surkuç** lök ağacı zamkı (DLT: 542).
- KT **suwlaw** 1. suvarma; suvat (KTS: 304) - DLT **suwlağ** hayvan sulanacak yer, yalak (DLT: 546).
- KT **suwuq** 1. soğuk; serin; 2. mec. asık yüzlü, suratı asık; soğuk; kayıtsız, aldırılmaz, lakayt; asık suratla; sert bir eda ile; soğuk; kayıtsızca, aldırılmadan, umursamadan (KTS: 304) - DLT **suvik / suvuk** sıvık, cıvık, sulu; durultularak akar hâline getirilen her şey; ağaç ve kuyruk gibi şeylerin upuzun ve cıvılcıplak kalmış hali (Kıpçakça) (DLT: 543).
- KT **sürmek** sürmek (KTS: 305) - DLT **sür-** koğmak, sürgün etmek; devam etmek; kızmak, çıkışmak (DLT: 551).
- KT **sürtünmek** boyanmak; süslenmek (KTS: 305) - DLT **sürtün-** sürtünmek; sürünmek (DLT: 552).
- KT **sürtüw** sürüşdürme; sürme, ovma, oğma (KTS: 305) - DLT **sürtük** ezilen, sürüşdürülen her şey (DLT: 552).
- KT **sürün-** sürçmek, ayağı sürçmek (KTS: 305) - DLT **sürün-** kendini kaşımak; sert bir şey döğülerek ezilmek (DLT: 553).
- KT **sürüw** çift sürme, toprak sürme, tarla sürme (KTS: 305) - DLT **sürüğ** sürü (DLT: 552).
- KT **süzme II** tos vurmak, boynuzlamak, boynuzla vurmak (KTS: 306) - DLT **süz-** süzmek (DLT: 554).

- KT **süzük** 1. berrak, duru; temiz, pak (su hak.); 2. süzgün (göz hak.) (KTS: 306) - DLT **süzük** süzük, süzölmüş (DLT: 555).
- KT **süzölmek I** 3. yırtılmak, tiftik tiftik olmak, dikişü sökülmek (kumaş hak.) (KTS: 306) - DLT **süzöl-** süzölmek (DLT: 555).
- KT **şarşar** şelale, çağlayan (KTS: 308) - DLT **şar şar** yağmurun sağanak halinde yağmasından çıkan ses; herhangi bir akarın çıkardığı ses (DLT: 556).
- KT **şu** şu, bu (KTS: 313) - DLT **şu / şü** emir ve nehiyde sona gelerek pekitme bildiren “çu” yerine kullanılan bir kelime (DLT: 557-558).
- KT **taban** 2. ökçe (KTS: 317) - DLT **taban** deve tabanı (DLT: 559).
- KT **tağılmaq** 1. takılmak; 2. bağlanmak, paketlenmek; 3. geçmek, takılmak; 4. mec. ad takılmak, denmek, denilmek (KTS: 318) - DLT **tagıl-** -bıçak gibi keskin şeyler- körleşmek (DLT: 561).
- KT **tal** söğüt (KTS: 318) - DLT **tal** dal, yaş dal (DLT: 563).
- KT **talpınmaq** kurtulmaya çalışmak, hamle yaparak öne geçmek (KTS: 319) - DLT **talbın-** / **talpın-** -kuş- dalbınmak, çırpınmak (DLT: 563-565).
- KT **tamğa** diyal. 1. nokta, benek, leke; 2. damga, işaret; 3. mec. ayıp, leke, utanç (KTS: 320) - DLT **tamga** denize, göle veya dereye dökölen suyun bir kolu; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (DLT: 567).
- KT **tamur** 1. kök; 3. dilb. kök; 4. mec. kök, kaynak, temel, esas, asıl (KTS: 320) - DLT **tamur** damar (DLT: 569).
- KT **tanılmaq** 1. tanınmak; teşhis edilmek, hüviyeti tespit edilmek, kimliği tanınmak; 2. (iyi yönleriyle) kendini belli etmek, kendini göstermek; temayüz etmek (KTS: 320) - DLT **tanul-** söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek (DLT: 572).
- KT **tanımaq** tanımak, bilmek; teşhis etmek, hüviyetini tespit etmek, kimliğini tanımak (KTS: 320) - DLT **tanu-** danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek (DLT: 572).
- KT **tanışmaq** tanışmak (KTS: 321) - DLT **tanış-** birbirine karşı borçlarını inkâr etmek (DLT: 572) / DLT **tanuş-** danışmak; işaretlemek (DLT: 572).
- KT **tanıtmaq** 1. tanıtmak, kendini tanıtmak; 2. kendini göstermek, kendini belli etmek, kendini bir yönüyle tanıtmak, kendinin bir yönünü belli etmek (KTS: 321) - DLT **tanut-** başkasına söz erıştirmeyi tavsiye ve emretmek (DLT: 573).
- KT **tañ II** 1. rahat, müferreh, konforlu; elverişli, uygun; 2. rahatça, elverişli şekilde, uygun şekilde; rahat, uygun, müsait, elverişli, münasip, muvafık; rahat rahat, rahatça; (KTS: 321) - DLT **tañğ** şaşacak, şaşılacak nesne, danılacak şey, acayip şey; eski zamanlarda kalmış olan yapı; elek (Arguca) (DLT: 570).
- KT **tañlamaq** seçmek, seçip ayırmak; ayıklamak (KTS: 321) - DLT **tañğla-** danlamak, taaccüp etmek (DLT: 571).
- KT **tap** tam olarak; noktası noktasına; tıpatıp, aynen (KTS: 321) - DLT **tap** elverir, yeter; yaralama ve döğme izleri (DLT: 573).
- KT **tapmaq** 2. doğurmak (KTS: 321) - DLT **tap-** tapmak; hizmet etmek (DLT: 573).
- KT **tapşurmaq** 1. havale etmek, bırakmak, memur etmek, görevlendirmek, vermek (KTS: 321) - DLT **tapşur-** tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek (DLT: 575).
- KT **taq** tek sayı; tek sayılı, tek rakamlı, tek (KTS: 322) - DLT **tag / tağ** dağ (DLT: 560).
- KT **tarımaq** bir şeye uğramak, uğratılmak, maruz kalmak (KTS: 323) - DLT **tarı-** -ekin- ekmek (DLT: 577) / DLT **taru-** daralmak (DLT: 581).

- KT **tariq** 1. gerek, lazım; gerekli, lüzumlu; 2. lazım, gerek, galiba (zan ifadesi için kullanılır) (KTS: 323) - DLT **tarig / tariğ** ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı (DLT: 577).
- KT **tarmaq** 1. kol, dal, brans, alan, saha; 2. kanalın, akarsuyun kolları (KTS: 323) - DLT **tarmak** yırtıcı hayvanların pençesi (DLT: 579).
- KT **tarmaşmaq** 1. tırmanmak; yapışmak, ilişmek, takılmak, asılmak; 2. bir şeye varmak, yetişmek, erişmek; (msl. herhangi bir mühlete, süreye, zamana, ana) yaklaşmak, yakınlaşmak, gelmek (KTS: 323) - DLT **tarmaş-** tırmalaşmak, birlikte kaşınmak (DLT: 579).
- KT **tartar** 2. mec. çenesi düşük (KTS: 324) - DLT **tartar** kumruya benzer bir kuş (DLT: 580).
- KT **tartılmaq** 4. öğütülmek; 7. azalmak, eksilmek, düşmek, inmek (KTS: 324) - DLT **tartıl-** tartılmak (DLT: 580).
- KT **tartın** esk. çekingen, ürkek (KTS: 324) - DLT **tartın** yiyecek; başka bir yerden getirilen zahire (DLT: 580).
- KT **tartınmaq** 1. çekinmek, sıklıkmak, yüzü tutmamak (KTS: 324) - DLT **tartın-** özlemek; acınmak; götürür görünmek (DLT: 580).
- KT **tartışmaq** çekişmek, boy ölçüşmek, münakaşa etmek, tartışmak; yarışmak, rekabet etmek (KTS: 324) - DLT **tartış-** tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak (DLT: 581).
- KT **tartmaq** 5. öğütmek; 6. sigara (veya tütün) içmek (KTS: 324) - DLT **tart-** getirmek, almak, çıkarmak (DLT: 580).
- KT **taş** taş, taştan (KTS: 325) - DLT **taş** dış; taşra, gurbet; geniş açıklık, yazı, yabancı yer (DLT: 582).
- KT **taşımmaq II** taşmak, kıyısından taşmak (akarsu hak.) (KTS: 325) - DLT **taşu-** taşımak; çıkarıp atmak, koğmak (DLT: 583).
- KT **taşlamaq** 1. atmak, fırlatmak, savurmak; 2. bırakmak, terk etmek, ayrılmak (KTS: 325) - DLT **taşla-** taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak (DLT: 583).
- KT **taşlatmaq: taşlamaq**'tan geç. f. (KTS: 325) - DLT **taşlat-** taşlatmak; taşraya yollamak (DLT: 583).
- KT **tatımaq** 1. bozulmak (mahsul, ürün hak.); tadı kaçmak; 2. kokusu bir şeye çalmak, kokusu bir şeyi andırmak (KTS: 325) - DLT **tatı-** tat vermek (DLT: 584).
- KT **tatıtmaq: tatımaq**'tan geç. f. (KTS: 325) - DLT **tatıt-** tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek (DLT: 585).
- KT **tawuş** 1. ses, seda; 2. gürültü, patırtı; hışırtı, fişirtı; 3. oy, rey (KTS: 326) - DLT **tavuş-** / **tawış / tawuş** duygu ve kımıldanma (DLT: 586-588-589).
- KT **tay II** yığın, küme; balya, denk; **tay III** eş, denk; yaşıt, emsal, akran (KTS: 326) - DLT **tay** tay (DLT: 589).
- KT **taymaq I** 1. ayrılmak, gitmek, çekip gitmek; 2. çıkmak, ayrılmak; 3. dağılmak (KTS: 327) - DLT **tay-** kaymak (DLT: 589).
- KT **tegin** 1. parasız, bedava, meccanen; beleş, meccani; 2. boşuna, boş yere, nafile, beyhude (KTS: 328) - DLT **tégin / tigin** aslında "köle" anlamında; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (DLT: 593-619) / DLT **tegin** değın (DLT: 593).
- KT **tegiş** 1. düz, doğru, düzgün; 2. muntazam, düzenli; muntazaman, muntazam şekilde, düzgün şekilde (KTS: 328) - DLT **tegiş** değışme (DLT: 594) / DLT **tekiş** her şeyin sonu, bitimi (DLT: 596).

- KT **teñ** 2. eşit olarak; 3. aynı hizada, biri ile eşit olarak (KTS: 329-330) - DLT **teñg** imkân, fırsat, sıra; göl, bataklık (DLT: 598).
- KT **teñlemek** 1. bir olmak; karşılaştırılmak, kıyaslanmak, mukayese edilmek (KTS: 330) - DLT **teñgle-** iki şeyi birbirine denkleme (DLT: 599).
- KT **teñlenmek** 1. bir olmak; karşılaştırılmak, kıyaslanmak, mukayese edilmek; 2. eşitlenmek, bir olmak, denk gelmek; düzelmek, düzlenmek, tesviye olunmak (KTS: 330) - DLT **teñlen-** işi düşünmek, çare düşünmek (DLT: 600).
- KT **tepmek** 2. mec. toprağı (belle) kabartmak, bellemek (KTS: 330) - DLT **tep-** döğmek, vurmak (DLT: 601).
- KT **ter** ter (KTS: 330) - DLT **ter** ücret, çalışana verilen para (DLT: 604).
- KT **terlemek** terlemek, ter dökmek (KTS: 331) - DLT **terle-** kaşağılamak, gebrelemek, silmek (DLT: 606).
- KT **ters** 1. ters, ters yüz, arka yüz, ters taraf; 2. mec. haksız, yanlış hareket, muamele (KTS: 331) - DLT **ters** güç olan her nesne (DLT: 607).
- KT **teşik** delik, deşik, çukur; delik, açıklık, gedik (KTS: 332) - DLT **teşik** obur, karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi (DLT: 607).
- KT **teşilmek** 2. mec. boş boş gezmek, avare avare gezmek (KTS: 332) - DLT **teşil-** yarılmak, deşilmek (DLT: 607).
- KT **tezgi** eski, kadim, geçmiş; çok zaman önce olan, geçmiş zamanlarda olan (KTS: 332) - DLT **tezgi** düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü, panik (DLT: 611).
- KT **tığılmaq** 1. sinmek, girmek, dolmak; 2. bir şeye takılıp kalmak, bir şeye saplanıp kalmak; 3. tıkanmak, sokulmak, kapanmak (delik, açıklık, gedik hak.) (KTS: 332) - DLT **tıkıl-** tıklamak, sıkışmak (DLT: 614).
- KT **tıl** arka, geri (KTS: 332) - DLT **tıl** dil; söz; lügat; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak; çasıt, casus (DLT: 615).
- KT **tın I** sakin, sessiz; rahatça, rahat rahat, sakin sakin, sükûnetle; **tın II** ham, sürülmemiş; ham toprak, sürülmemiş toprak (KTS: 332) - DLT **tın** ruh, nefes, soluk; dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmiş, harınlaşmış (DLT: 616).
- KT **tınmaq** bitmek, durmak, kesilmek, dinmek (KTS: 333) - DLT **tın-** dinlenmek; solumak, nefes almak (DLT: 616).
- KT **tış** 1. dış; 2. dış, dış taraf, dış yüz (KTS: 333) - DLT **tış** diş; sapan demiri; alın akıtması gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (DLT: 618).
- KT **tışlatmaq: tışlamaq**'tan geç. f. (**tışlamaq:** kumaş kaplamak (msl. mantoyu)) (KTS: 333) - DLT **tışlat-** dişletmek (DLT: 618).
- KT **tıyın** sincap (KTS: 333) - DLT **tıdhın** vakit bildiren bir kelime (DLT: 613).
- KT **tigilmek I** 1. (dikiş) dikilmek; 2. yapılmak, kurulmak, inşa edilmek; **tigilmek II** ısırılmak, sokulmak (yılan, arı tarafından) (KTS: 333) - DLT **tikil-** -ağaç- dikilmek, bir şeyi dikine koymak (DLT: 620).
- KT **tikmek I** 2. yapmak, kurmak, inşa etmek; 3. birine, bir şeye gözünü dikmek; dikkatle bakmak, dikkatli dikkatli bakmak, gözlerini dikerek bakmak; **tikmek II** sokmak, ısırarak, iğnesini batırmak (msl. yılan, arı) (KTS: 334) - DLT **tik-** bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek (DLT: 620).
- KT **tin** 1. lif, tel, ince iplik; 2. kıl (KTS: 335) - DLT **tin** yular (DLT: 624).

- KT **tiri** 1. çevik, atik, kıpırdak; 2. cesaretli, cesur, gözü pek, yürekli; 4. tanecikli, iri, iri (taneli); 5. sert, katı; bayat, kuru (KTS: 335) - DLT **tiriğ** diri, yaşayan (DLT: 625).
- KT **tirse** dirsek (KTS: 335) - DLT **tirsgek** göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık (DLT: 626).
- KT **tişelmek: tişemek**'ten edl. f. (KTS: 335) - DLT **tişel-** bilenmek, dişenmek (DLT: 626).
- KT **tişemek** 1. yonmak, yontmak; 2. mec. birini birine, bir şeye saldırtmak; birini birine, bir şeye karşı kıskırtmak (KTS: 335) - DLT **tişe-** dişemek (DLT: 626).
- KT **tişew: tişemek**'ten iş. is. (KTS: 336) - DLT **tişek** şişek, iki yaşını bitirerek üçüne basmış olan koyun (DLT: 626).
- KT **tişlemek** yemek, yemek yemek (KTS: 336) - DLT **tişle-** dişlemek (DLT: 627).
- KT **tiz** diz (KTS: 336) - DLT **tiz** yüksek yer (DLT: 628).
- KT **tizgin** 2. mec. hâkimiyet, idare (KTS: 336) - DLT **tizgin** dizgin (DLT: 628).
- KT **tizilmek** 2. kurulmak, yapılmak, inşa edilmek (ev hak.); 3. (msl. ev, oda) düzene sokulmak, (derlenip) toplanmak (KTS: 336) - DLT **tizil-** dizilmek (DLT: 629).
- KT **tizmek** 2. kurmak, yapmak, inşa etmek (msl. ev); 3. toplamak, düzene sokmak, nizama sokmak (msl. odayı, evi) (KTS: 336) - DLT **tiz-** dizmek (DLT: 628).
- KT **tobuq** diz (KTS: 337) - DLT **topık** topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç (DLT: 640).
- KT **toğa** toka (KTS: 337) - DLT **toga** hastalık; iç ağırlığı (DLT: 631).
- KT **toğuşmaq** takılmak, şaka etmek, şakalaşmak (iyi niyetle; iyi yüreklilikle) (KTS: 337) - DLT **tokuş-** vuruşmak, çarpışmak, harp etmek; yayılmak, bulaşmak (DLT: 635-636).
- KT **tolmaq** 1. dolmak; 2. doldurmak (yaşını); 3. yerine gelmek, gerçekleşmek (KTS: 337) - DLT **tol-** girmek (DLT: 636).
- KT **tolturmaq** 3. yerine getirmek, gerçekleştirmek, sona erdirmek, tamamlamak, ikmal etmek; 4. kurmak (KTS: 337) - DLT **toltur-** doldurmak (DLT: 637).
- KT **tolu** tam; detaylı, ayrıntılı, teferruatlı, mufassal; tam olarak; etraflıca, etraflı bir şekilde, detaylı bir şekilde, ayrıntılı olarak, teferruatıyla, mufassalan (KTS: 337) - DLT **tolı** gökten yağın dolu (DLT: 637) / DLT **tolu** dolu, boş olmayan (DLT: 637)
- KT **ton** manto, palto; gocuk (KTS: 338) - DLT **ton** elbise (DLT: 638).
- KT **tonatmaq: tonamaq**'tan geç. f. (**tonamaq:** yağma etmek, soymak) (KTS: 338) - DLT **tonat-** giydirmek, donatmak (DLT: 639).
- KT **tonmaq** tortusu çökmek, durulmak; çamurdan temizlenmek, arınmak (su hak.) (KTS: 338) - DLT **tonğ-** soğuktan donmak (DLT: 639).
- KT **top** 1. top (çeşitli spor oyunlarında kullanılan toparlak); 2. top (büyük ateşli silah) (KTS: 338) - DLT **top** buğday su ile kaynatılır, arpa hamuru ile yoğrularak bir keçeğe sarılır, sıcak bir yere bırakılır, eridikten sonra yenir (DLT: 640).
- KT **toq** 2. mec. müreffeh, varlıklı; refah içinde; 3. tombul (KTS: 338) - DLT **toğ** at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz; toz (DLT: 631) / DLT **tok** saçsız insan; boynuzsuz hayvan (DLT: 633).
- KT **tor** 2. tül perde (KTS: 339) - DLT **tor** tuzak (DLT: 641).
- KT **toy** düğün; ziyafet, şölen (KTS: 340) - DLT **toy** ordu kurağı; ilaç yapılan bir ot; çanak yapılan çamur; toy kuşu (Çiğilce) (DLT: 642).

- KT **tozmaq** 1. izin vermek, bırakmak, koyuvermek, salıvermek, serbest bırakmak, dağıtmak (KTS: 340) - DLT **toz-** tozarmak, toz yükselmek (DLT: 643).
- KT **tökmek** 3. göndermek, yollamak (KTS: 340) - DLT **tök-** dökmek (DLT: 644).
- KT **tölemek** ödemek, tediye etmek, parasını vermek; borcunu ödemek, borcunu vermek (KTS: 341) - DLT **töle-** döllemek, kuzulamak (Oğuzca) (DLT: 645).
- KT **tölew** ücret, para; ödeme, parasını verme (KTS: 341) - DLT **tölek** dölek, gönü sâkin kişi (DLT: 645).
- KT **tör** odada şerefli yer, başköşe (KTS: 341) - DLT **tör** toz (DLT: 646).
- KT **töre** esk. kanun (KTS: 341) - DLT **töre** evin önemli yeri ve sediri (DLT: 646).
- KT **töşelmek** toplanmak, eşyasını toplamak; yerleşmek, sığmak; yığılmak, istiflenmek (bir şey) (KTS: 341) - DLT **töşel-** döşenmek (DLT: 647).
- KT **töşlemek** sona erdirmek, bitirmek (KTS: 341) - DLT **töşle-** döşe, göğşe vurmak (DLT: 648).
- KT **tun** gece (KTS: 342) - DLT **tun** dinlenme, dölenme; kadının ilk çocuğu; kadının ilk kocası (DLT: 652).
- KT **tunçuqmaq** bunalmak (KTS: 342) - DLT **tunçuk-** hayvan kış için inine girip bahara dek çıkamamak (DLT: 653).
- KT **turmaq** 3. bulunmak, olmak, var olmak; yaşamak, oturmak, ikamet etmek; 4. başlamak, baş göstermek, yüz göstermek, tutmak, çıkmak (KTS: 342-343) - DLT **tur-** çıkmak, yükselmek; zayıflamak (DLT: 653-654).
- KT **turuw: turmaq**'tan iş is. (KTS: 343) - DLT **turuk** zayıf (DLT: 657).
- KT **tut** dut, dut ağacı; dut meyvesi (KTS: 343) - DLT **tut** kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas (DLT: 661).
- KT **tutmaq** 3. tevkif etmek, tutuklamak; hapse koymak; 4. yerine getirmek, gerçekleştirmek, ifa etmek; 5. birine herhangi bir şekilde davranmak, birine herhangi bir şekilde muamelede bulunmak; 6. muhafaza etmek, korumak (KTS: 343) - DLT **tut-** tutmak, yakalamak (DLT: 661).
- KT **tutuq** gr. ünsüz, sessiz, konsonant (KTS: 344) - DLT **tutuk** enenmiş, iğdiş edilmiş (DLT: 663).
- KT **tutuş** güreş, güreşme, müsabaka; mücadele, çarpışma, kavga (KTS: 344) - DLT **tutuş** çıkışma, çekişme (DLT: 664).
- KT **tutuşmaq** kapışmak, çarpışmak, dövüşmek, vuruşmak (KTS: 344) - DLT **tutuş-** tutuşmak (DLT: 664).
- KT **tuw** esk. bayrak, sancak, alem (KTS: 344) - DLT **tuğ** hakan yanında çalınan kös ve davul, nöbet davulu; herhangi bir nesnenin kapağı; su bendi; büvet, germeç (DLT: 649).
- KT **tuwramaq** kesmek, doğramak, parça parça kesilmek, parça parça doğranmak (KTS: 344) - DLT **tuwra-** davranmak; büyümek, kuvvetlenmek (DLT: 664).
- KT **tuz** 2. mec. esas, ruh, öz; anlam, mana (KTS: 345) - DLT **tuz** güzellik (DLT: 665).
- KT **tuzaq** tuzak (KTS: 345) - DLT **tuzak** sevgili; sevgi için söylenen söz (DLT: 666).
- KT **tuzluq** sarımsaklı baharat (KTS: 345) - DLT **tuzluğ** tuzlu (DLT: 665).
- KT **tümen** on ruble (KTS: 345) - DLT **tümen** tümen tümen, pek çok; büyük iğne (DLT: 670).
- KT **türk** 1. Türk; 2. esk. türkü (nazım şekillerinden biri) (KTS: 346) - DLT **türk** "vakit" anlamına gelen bir kelime (DLT: 674).

- KT **türtmek** 1. dürtmek; saplamak; 2. mec. incitmek, gücendirmek, gönlünü kırmak (KTS: 346) - DLT **türt-** sürtmek, sıvamak, çalmak (DLT: 675).
- KT **türtünmek: türtmek**'ten dön. f. (KTS: 346) - DLT **türtün-** -yağ- sürünmek, sürünür görünmek (DLT: 675).
- KT **türtüşmek: türtmek**'ten iş. f. (KTS: 346) - DLT **türtüş-** -yağ- sürmekte yarış etmek (DLT: 676).
- KT **tüş I** öğle, öğle vakti (KTS: 346) - DLT **tüş** eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (DLT: 676).
- KT **tüşmek** 4. gerekmek, yapması gerekmek (KTS: 346-347) - DLT **tüş-** düşmek; inmek (DLT: 677).
- KT **tüz** 1. keskin, isabetli; isabetle; 3. gerçek, hakikat, doğru; hakiki; samimi, samimiyetle; 4. ova, yazı; 5. doğru, düzgün, kurala uygun; doğru (olarak), isabetle, düzgün şekilde (KTS: 348) - DLT **tüz** halk, reayâ; asıl, kök, soy sop (DLT: 679).
- KT **uç** uç, sivri uç (KTS: 351) - DLT **uç** Türklerin kalem yaptıkları bir ağaç; bir nesnenin tükenmesi, bitmesi (Oğuzca) (DLT: 681).
- KT **uçurmak** 1. fırlatmak; uçmasına imkân vermek; salıvermek; 2. alıp götürmek, uçurup götürmek, uçurmak (KTS: 351) - DLT **uçur-** uçurmak; düşürmek (DLT: 682).
- KT **uçuz** ucuz, ucuza (KTS: 351) - DLT **uçuz** hor ve alçak, değersiz (DLT: 683).
- KT **uluw** uluma, uluyuş (KTS: 352) - DLT **ulug / uluğ** ulu, büyük, yüce; büyüklük, ululuk (DLT: 691).
- KT **urğa** 1. dinlendirilen toprak; toprağın dinlendirilmesi; 2. sonbaharda nadas edilmiş tarla; sonbaharda nadas etme (KTS: 353) - DLT **urğa** büyük ağaç (Oğuz ve Argu dillerince) (DLT: 696).
- KT **urğu** gr. vurgu (KTS: 353) - DLT **urgu** kendisiyle bir şeye vurulacak nesne veya aygıt (DLT: 695).
- KT **urlamaq** çalmak, aşırmaq (KTS: 353) - DLT **urla-** bağırmaq, ulumak (DLT: 696).
- KT **uru** 1. hırsızlık, çalma, aşırma, intihal; 2. hırsız; bir şeyi aşıran adam (KTS: 354) - DLT **uri** dere, yol (DLT: 696).
- KT **urulmaq: urmaq**'tan edl. f. (KTS: 354) - DLT **urul-** -ip ve benzeri- örülmek (DLT: 698).
- KT **urunmaq** 1. biriyle, bir şeyle çarpışmak; bir şeye, birine vurmak, çarpmak; 2. yeltenmek, kalkışmak, kalkmak, teşebbüsünde bulunmak; çalışmak; 3. kımıl kımıl kımıldanmak; koşuşmak, dört dönmek; gayret sarf etmek, çabalamak; 4. bir işi tutmak, bir şeye başlamak, girişmek, koyulmak (KTS: 354-355) - DLT **urun-** dikilmek, kalkmak (DLT: 698).
- KT **uruşmaq** 1. savaşmak, harbetmek; çarpışmak; 2. azarlamak, tekdir etmek, paylamak; küfür etmek, sövmek, sövüp saymak; sövüşmek, birbirine küfretmek (KTS: 355) - DLT **urış-** / **uruş-** vuruşmak (DLT: 696-699).
- KT **uşatmaq** beğenmek, hoşuna gitmek, hoşlanmak; sempati duymak (KTS: 355) - DLT **uşat-** ufalatmak (DLT: 701).
- KT **utulmaq** kaybetmek, yenilmek, yenilgiye uğramak (KTS: 355) - DLT **utul-** -ekini bozan bitkiler- kesilmek, başı vurulmak (DLT: 702).
- KT **uw** zehir, ağı (KTS: 355) - DLT **uğ** çadırın üst yanındaki köşelerden her biri (DLT: 687).
- KT **uwlu** 1. zehirli; 2. mec. öfkeli, kinli (DLT: 356) - DLT **uğlı** Kaşgar'da yetişen ve yenen beyaz ve tatlı bir havuç (DLT: 687).

- KT **uwmaq** 2. kabuğunu çıkarmak, badıcını ayıklamak; 3. masaj yapmak; ezmek, mıncıklamak; ovmak (KTS: 356) - DLT **uv-** / **uw-** ufalamak (DLT: 703).
- KT **uwulmaq** 2. badıcı ayıklanmak, içi ayıklanmak, kabuğu çıkarılmak; 3. masaj yapılmak, ovulmak, mıncıklanmak (KTS: 356) - DLT **uwul-** ezilmek (DLT: 704).
- KT **uya** yuva, in (KTS: 356) - DLT **uya** hısım; kardaş (DLT: 705).
- KT **uyumaq** 1. kesilmek, pıhtılaşmak, koyulaşmak, yoğunlaşmak; mayalanmak; 2. uyuşmak, keçeleşmek; 3. dönmek, fır fır dönmek (KTS: 357) - DLT **udhı-** / **udhu-** uyumak (DLT: 684-685).
- KT **uyuq** keçe çizme (KTS: 357) - DLT **udhug** uyanık (DLT: 685).
- KT **uyutmaq** 1. mayalamak; 2. uyuşmak, keçeleşmek, karıncalanmak; 3. döndürmek, fırıldatmak (KTS: 357) - DLT **udhit-** uyutmak; katılaştırmak, peynir yapmak; söndürmek (DLT: 684).
- KT **uyuw** 1. koyulaşma, yoğunlaşma; 2. uyuşma, keçeleşme (soğuktan, yaradan) (KTS: 357) - DLT **udhug** uyanık (DLT: 685).
- KT **uzatmaq** 2. geçirmek, uğurlamak; 3. devam ettirmek (KTS: 357-358) - DLT **uzat-** uzatmak; geciktirmek (DLT: 706).
- KT **ütmek I** yolmak; **ütmek II** 1. birini yenmek, mağlup etmek; 2. üstün gelmek, galip gelmek, yenmek, mağlup etmek (kavgada, savaşta, sporda) (KTS: 360) - DLT **üt-** -kıl- yakmak; ütmek (DLT: 719).
- KT **ütülmek I** yolunmak; **ütülmek II** kaybetmek, yenilmek, yenilgiye uğramak (KTS: 360) - DLT **ütül-** yanmak, -kıl- ütülenmek (DLT: 719).
- KT **üylenmek** evlenmek, dünyaevine girmek (KTS: 361) - DLT **üdhlen-** kösnemek, erkek istemek (DLT: 708).
- KT **üyretmek** 1. öğretmek, talim etmek, talim ve terbiye etmek; 2. alıştırmak; 3. terbiye etmek, eğitmek; ehlileştirmek (KTS: 361) - DLT **üdhret-** üretmek, çoğaltmak (DLT: 709).
- KT **üzmek** 3. kaybetmek, yitirmek (KTS: 362) - DLT **üz-** -ip ve benzeri şeyleri- kesmek (DLT: 720).
- KT **üzülmek** 3. kaybolmak, yitmek; yitirilmek (KTS: 362) - DLT **üzül-** üzülmek (DLT: 721).
- KT **ya** 1. bağ. ya... ya...; 2. e. 1) kuvvetlendirme edatı ne... ne...; 2) canım; yahu; 3. ünl. 1) ey, ya; endişe, kızgınlık, şaşırma ile karışık seslenme bildirir (KTS: 377) - DLT **ya** ok; yay (DLT: 723).
- KT **yabuşmaq** 2. dövüşmek, çarpışmak; mücadele etmek; savaşmak; güreşmek; 3. mec. birine musallat olmak, sataşmak, birine usanç vermek; 4. mec. (bir şeye gayretle, hevesle, şevkle) girişmek, koyulmak, başlamak (KTS: 377) - DLT **yapış-** / **yapuş-** yapışmak (DLT: 745-746).
- KT **yağılmaq** 1. yakılmak, yanmak; 2. mec. nazik olmak, sevimli olmak (KTS: 378) - DLT **yagıl-** yağdırılmak (DLT: 727).
- KT **yah** 1. irade, azim, irade gücü, dayanıklılık, metanet, sebat, sabır; 2. vicdan, insaf (KTS: 378) - DLT **yah** “evet, peki” anlamında bir kelime (DLT: 730).
- KT **yal II** dinlenme, istirahat; **yal III** kira ile tutma; işçi tutma (KTS: 378) - DLT **yal** at yelesi (DLT: 732).
- KT **yalamaq** yalamak (KTS: 378) - DLT **yala-** töhmetlemek (DLT: 733).
- KT **yalğamaq** artırmak, büyütme, çoğaltmak (birbirine dikmeyi, bağlamayı, yapıştırmayı, kaynaştırmayı); eklemek, ilave etmek, katmak, birleştirmek (KTS: 379) - DLT **yalga-** / **yalwa-** yalamak (DLT: 734-737).
- KT **yalğanmaq**: **yalğamaq**'tan edl. f. (KTS: 379) - DLT **yalgan-** yalanmak (DLT: 734).

- KT **yalınmaq** 1. birine yılışmak, yaranmak; dalkavukluk etmek, yaltaklık etmek; 2. birinin karşısında eğilmek (KTS: 379) - DLT **yalın-** soyunmak (DLT: 735).
- KT **yaman** 2. mec. çok, aşırı, pek; kuvvetli derecede (KTS: 380) - DLT **yaman** kötü, her şeyin kötüsü (DLT: 738).
- KT **yan** 2. taraf, yön, cihet (KTS: 381) - DLT **yan** uca kemiği; uca kemiğinin başı (DLT: 740).
- KT **yançıq** 2. barutluk (KTS: 381) - DLT **yançık** torba, kese (DLT: 740).
- KT **yanılmaq** 2. mec. biri, bir şeye karşı teşvik edilmek; tahrik edilmek, kışkırtılmak (KTS: 381) - DLT **yanul-** ele sürtülerek bilenmek (DLT: 743).
- KT **yanımaq** 2. mec. teşvik etmek, tahrik etmek, kışkırtmak; gayrete getirmek (KTS: 381) - DLT **yanu-** bilemek, el üzerinde kılağılanmak (DLT: 743).
- KT **yanıw I** 1. yanma, yanış; 2. mec. aşırı susuzluk duygusu (veya hissi); 3. mec. parıldama, parıltı, ışıldama, ışıltı; 4. mec. ateş, humma, sıtma; 5. mec. heyecan; acı, ıstırap, manevi azap; **yanıw II** 1. bileme (bıçak, makas vb.); 2. mec. teşvik, tahrik, kışkırtma (KTS: 381) - DLT **yanığ** kusma; korkutma, tehdit (DLT: 743).
- KT **yanmaq** 2. mec. çok susamak; susuzluk çekmek; 3. mec. parlamak, parıldamak, ışıldamak, ışıltı parıldamak; 4. ateşlenmek, sıtma nöbetine tutulmak; 5. mec. acı çekmek, ıstırap çekmek, çok üzülme, kahırlanmak (KTS: 382) - DLT **yan-** dönmek, döndürmek; korkutmak, tehdit etmek; kusmak (DLT: 740).
- KT **yap** ya- ile başlayan sözlerin önüne eklenen pekiştirici (KTS: 383) - DLT **yap** değirmi olan herhangi bir şey; yapağı (DLT: 744).
- KT **yaq** 1. yan, taraf, yön, cihet; 2. yer, memleket, yurt, el, diyar (KTS: 383) - DLT **yag / yağ** yağ; (Oğuzca) iç yağı (DLT: 725).
- KT **yaqlamaq** 1. savunmak, müdafaa etmek, korumak; 2. birisinin tarafını tutmak, birisini himayesine almak, kanadı altına almak, kayırmak, desteklemek (KTS: 384) - DLT **yagla-** yağlamak (DLT: 728).
- KT **yaqmaq** 1. yakmak; 3. ovmak, oğmak, sürüşdürmek, sürmek (msl. boya, cila); keselemek; 4. mec. yakmak, tutuşturmak, alevlendirmek, uyandırmak (KTS: 384) - DLT **yag-** yağmak (DLT: 726) / DLT **yak-** yaklaşmak, dokunmak (DLT: 731).
- KT **yar** 1. (sarp) kaya (KTS: 384) - DLT **yar** salya (DLT: 747).
- KT **yaramaq** 2. birisine yaranmak, birisini memnun etmek, hoşnut etmek (KTS: 384) - DLT **yara-** yarmak, karşı koymak (DLT: 747).
- KT **yaratmaq** 3. kullanmak, istimal etmek, değerlendirmek; faydalanmak, istifade etmek; yararlanmak (KTS: 385) - DLT **yarat-** (Oğuzca) oranlamak, oranlayıp yapmak (DLT: 748).
- KT **yarıq** ışık; aydınlık (bir şekilde) (KTS: 386) - DLT **yaruk** yerde, duvarda, dağda ve sırcada ve benzer şeylerde yarık (DLT: 754).
- KT **yarma** yarma; bulgur (KTS: 386) - DLT **yarma** uzunlamasına yarılan herhangi bir şey (DLT: 751).
- KT **yartı** yarı, yarım (KTS: 386) - DLT **yartu** yonga, talaş; üzerine bir şey yazılan levha, tahta (DLT: 753).
- KT **yas** 1. ağlama, ağlayıp sızlama, ağlayış (ölünün ardından); ölü gömüldükten sonra verilen yemek ve okunan dua; 2. matem, yas (KTS: 387) - DLT **yas** zarar, ziyân; ölüm, helâk (Oğuzca) (DLT: 754).
- KT **yaş** 1. çocuk; 2. genç (KTS: 387) - DLT **yaş** yaş, taze nesne, zerzevat, sebze, yeşillik (DLT: 756).

- KT **yaşlıq** 1. çocukluk; 2. gençlik (KTS: 388) - DLT **yaşlığ** yaşlı, genç olmayan (DLT: 756).
- KT **yaşnamaq** 1. çiçek açmak; çiçeklenmek; 2. mec. gelişmek, inkişaf etmek; 3. mec. açılmak, güzelleşmek, gül gibi açılmak; ışıltılı parlamak (msl. sevinçten) (KTS: 388) - DLT **yaşna**- şimşek çakmak; parlamak (DLT: 757).
- KT **yaşnatmaq**: **yaşnamaq**'tan geç. f. (KTS: 388) - DLT **yaşnat**- şimşek çaktırmak; parlatmak (DLT: 757).
- KT **yat** 2. meçhul, tanımadık, tanınmayan, bilinmeyen (KTS: 388) - DLT **yat** taşlarla yağmur ve rüzgâr için yapılan kamlık; yada taşı ile yapılan bir türlü kamlık, kâhinlik (DLT: 758).
- KT **yatmaq** 2. mec. durmak; faaliyet, hareket durmak; çalışması, işlemesi durmak (KTS: 389) - DLT **yat**- yaymak, sermek (DLT: 759).
- KT **yayaq** yanak, avurt (KTS: 390) - DLT **yadhağ** yaya, yayan (DLT: 724).
- KT **yayılmaq** 2. asılmak (çamaşır hak.); 4. açılmak (hamur hak.); 5. açılmak, çözülmek (KTS: 390) - DLT **yayıl**- ırgalanmak, salınmak (DLT: 763).
- KT **yaylamaq** yazı geçirmek (KTS: 390) - DLT **yayla**- yaylamak (DLT: 764).
- KT **yaymaq** 2. asmak; 3. dağıtmak, şuraya buraya atmak; 4. açmak; 5. açmak, çözmek, dağıtmak; 6. açmak (msl. bayrağı, sancağı; 7. açmak (KTS: 390) - DLT **yadh**- döşemek, yaymak, sermek (DLT: 724) / DLT **yay**- çalkamak, kımıldatmak, sallamak, meyletmek, meylettirmek (DLT: 763).
- KT **yazılmaq** 1. yazılmak; 2. abone olmak, yazılmak; 3. kaydedilmek, (bir kütüğe, bir listeye) yazılmak, adı geçirilmek; 4. mec. doğrulmak, belini doğrultmak, düzelmek (KTS: 390) - DLT **yazıl**- açılmak, yayılmak; yalabıkmak, güzelleşmek; çözülmek (DLT: 766).
- KT **yazıq** 1. bedbaht, zavallı, biçare; talihsiz, bahtsız, şanssız (KTS: 390) - DLT **yazuk** boşanmış, bağından çözülmüş; günah, suç (DLT: 767).
- KT **yazıqlıq**: **yazıq**'tan soy. is. (KTS: 390) - DLT **yazukluğ** günahlı (DLT: 767).
- KT **yazmaq II** 1. doğrultmak, düzeltmek; 2. taramak, kaşıyarak tırmalamak; 3. mec. yaymak, dağıtmak (KTS: 391) - DLT **yaz**- şaşmak; yanılmak; çözmek (DLT: 765).
- KT **yel II** tıp. romatizma (KTS: 391) - DLT **yél** cin; cin çarpması (DLT: 769).
- KT **yelpinmek** 2. savrulup taneleri ayrılmak (tahıl hak.) (KTS: 392) - DLT **yélpin**- yele, cine çarpılmak; yel çarpmak, cin çarpmak (DLT: 770).
- KT **yelpiw**: **yelpimek**'ten iş is. (**yelpimek**: 1. yellemek (msl. yelpazeyi); 2. (tahılı) savurup tanelerini ayırmak) (KTS: 392) - DLT **yélpik** cin ve yel çarpması (DLT: 770).
- KT **yem** yem (sığır ve kuş gibi hayvanlar için) (KTS: 392) - DLT **yem** baharat (DLT: 771) / DLT **yém** azık, yemek, taam (DLT: 771).
- KT **yeñiw**: **yenmek**'ten iş is. (KTS: 392) - DLT **yeñiğ** / **yénik** yeğni, hafif (DLT: 774).
- KT **yeñmek** 2. yatıştırmak, dindirmek; teskin etmek (KTS: 392) - DLT **yeñğ**- yenmek, alt etmek (Oğuz ve Kıpçak dillerince) (DLT: 773).
- KT **yer II** eyer (KTS: 393) - DLT **yér** kumaşın veya ağacın bir yüzü (DLT: 775).
- KT **yetmek** 4. belli bir ana kadar yaşamak, belli bir güne canlı ulaşmak (KTS: 394) - DLT **yet**- yedeğinde götürmek (DLT: 776).
- KT **yığılmaq** yıkılmak, bir yerden düşmek, devrilmek; birine yenilmek (KTS: 394) - DLT **yığıl**- toplanmak; çekinmek, kaçınmak; erişmek, olgunlaşmak (DLT: 780-781).

- KT **yıqmaq** 1. devirmek, yıkmak; 2. yenmek, mağlup etmek; 3. alaşağı etmek, devirmek; 4. yıkmak, tahrip etmek (KTS: 395) - DLT **yıg-** yığmak, toplamak; bir şeye engel olmak, alıkoymak (DLT: 779).
- KT **yıl** 2. yaş (KTS: 394) - DLT **yıl** at yelesi (DLT: 783).
- KT **yılışmaq** 1. çekilmek; 2. oynamak, kımıldamak, bir tarafa çekilmek (KTS: 395) - DLT **yılış-** birbirini töhmetlemek, itham etmek (DLT: 784).
- KT **yımirtqa** yumurta (KTS: 395) - DLT **yımirtga** damarsız olan her türlü yeşillik; hıyar gibi gevşek olan her nesne (DLT: 784).
- KT **yıraqlanmaq** 2. mec. ayrılmak, uzaklara gitmek; işten el çekmek (KTS: 396) - DLT **yıraklan-** uzak bulmak (DLT: 786).
- KT **yırmaq** 1. delmek, deşmek; yıkmak, yarmak; 2. bir şeyin normal seyrini bozmak; yıkmak, dağıtmak (KTS: 396) - DLT **yır-** yirmek (DLT: 786).
- KT **yik** dikiş yeri, birleşme yeri, ek yeri (KTS: 396) - DLT **yig / yik** iğ (DLT: 788-790) / DLT **yig** gemin damağa gelen parçası; çiğ, pişmemiş (DLT: 788).
- KT **yolaq** leke (KTS: 397) - DLT **yolak** çay; çığır, çılga, kırlardaki küçük yol; yol yol çizgili olan her şey (DLT: 799).
- KT **yonulmaq** yontulmak (KTS: 398) - DLT **yonul-** yonulmak (DLT: 801).
- KT **yoq** 1. yok; 2. cevap edatı, hayır (inkâr, reddetme); 3. mevcut değil, mevcut olmayan, hazır bulunmayan (KTS: 398) - DLT **yog** matem, yas; ölü gömülmesinden sonra üç veya yedi güne kadar verilen yemek (DLT: 796).
- KT **yoqlamaq** bilgiç. 1. yok etmek, imha etmek, ortadan kaldırmak, kökünü kazımak, kökünü kurutmak; 2. yoklamak, yoklama yapmak; mevcut insanları yoklamak (KTS: 398) - DLT **yogla-** ölü için yemek vermek (DLT: 796).
- KT **yorulmaq** yorulmak; kuvvetten kesilmek, mecali kalmamak (KTS: 399) - DLT **yorul-** çözülmek (DLT: 804).
- KT **yoruq** sıra, dizi; düzen (KTS: 399) - DLT **yorik** akma, yürüme, gidiş, huy; uz dilli (DLT: 802-803) / DLT **yoruk** gidiş, huy (DLT: 804).
- KT **yoymaq** 1. kovmak, defetmek; 2. ger-mec. yok etmek, kırmak, imha etmek; ortadan kaldırmak (KTS: 399) - DLT **yodh-** silmek, bozmak, mahvetmek (DLT: 795).
- KT **yoyulmaq** 1. kovulmak; 2. kırılmak (KTS: 399) - DLT **yodhul-** silinmek (DLT: 795).
- KT **yula** 1. namlu (topta, tüfekte); 2. tıp. tampon (KTS: 399) - DLT **yula** kandil (DLT: 810).
- KT **yulduruw** 1. gizleme, saklama; 2. sahtelik, yalan, calı hareket, tasannu (KTS: 399) - DLT **yuldruk** cilâli, parlak, süslü (DLT: 810).
- KT **yulqunmaq** 1. yolunmak, sökölme, sökölüp çıkarılmak, koparılmak, çekilip koparılmak; 2. tırmalanmak, tırnaklanmak; tırmıklanmak (KTS: 400) - DLT **yulkun-** sıyrılmak (DLT: 811).
- KT **yummaq I** kapamak, kapatmak, örtmek; süzmek (göz hak.) (KTS: 400) - DLT **yum-** yummak (DLT: 811).
- KT **yurt** 1. köy; 2. ev, geçim, ocak, memleket; ev (KTS: 400) - DLT **yurt** delik; yurt; eski izler, ören (DLT: 816).
- KT **yut** esk. 1. açlık, aç kalma, açlık çekme; 2. oburluk, pisboğazlık (KTS: 400) - DLT **yut** kışın soğukta hayvanları öldüren felâket (DLT: 818).

➤ KT **yuuuq** 1. 1) yakın; yakında; 2) yakın, benzer, müşterek; 2. yakın, dost, ahbap (KTS: 401) - DLT **yuuuq** sellerin dağdan yuvarladığı kaya parçaları (DLT: 819).

➤ KT **yük** yük (KTS: 401) - DLT **yüg** ok yeleşği (DLT: 821) / DLT **yük** kuş tüyü, kuş yeleşği, ok yeleşği (DLT: 822).

➤ KT **yüklemek** 2. mec. birini bir şey yapmakla görevlendirmek; birine bir işi yüklemek; birine bir işi havale etmek, bırakmak (KTS: 402) - DLT **yükle-** yüklemek (DLT: 822).

➤ KT **yükletmek: yüklemek**'ten geç. f. (KTS: 402) - DLT **yüklet-** oka yelek taktırmak (DLT: 823).

➤ KT **yüzlük** kon. d. yüzlük, yüz rublelik banknot, yüz rublelik (KTS: 403) - DLT **yüzlüg** yüzlü (DLT: 827).

SONUÇ

Dîvânu Lûgâti't-Türk, Türkçenin en eski ve en temel kaynaklarından biridir. İçerisinde bulunan yaklaşık 8.000 sözcük, tarihi ve çağdaş lehçelerdeki söz varlığının ses, anlam ve şekil olarak daha iyi açıklanmasına yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada da Dîvânu Lûgâti't-Türk ile Kumuk Türkçesi söz varlığını karşılaştırarak anlam değişmesi yoluyla farklılaşan sözcükleri tespit etmeyi amaçladık. Çalışmada, Besim Atalay'ın Kaşgarlı Mahmud'dan çevirdiği Dîvânu Lûgâti't-Türk-Dizin eseriyle Çetin Pekacar'ın hazırladığı Kumuk Türkçesi Sözlüğü eserinde bulunan sözcüklerden faydalanılmıştır. İki sözlüğün söz varlığı karşılaştırıldığında yalancı eş değerlik gösteren sözcüklerin aynı kökten gelip anlam değişmesine uğrayan sözcükler olduğu görülmüştür. Bu değişim içerisinde de anlam genişlemesinin daha fazla sözcükte gerçekleştiği belirlenmiştir.

Ses ve yapı bakımından aynı olup veya lehçeler arasındaki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği bilinen fakat anlamları itibarıyla örtüşmeyen, yalancı eş değerlik özelliği taşıyan 693 sözcük bu çalışma sonucunda tespit edilmiştir. Bunların içerisinde Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki anlamının yanında zamanla yeni anlam değerleri kazanarak anlam genişlemesine uğrayan sözcük sayısı çok daha fazladır.

Söz varlığının bir arada bulunması itibarıyla Türkçenin en eski kaynağı olan Dîvânu Lûgâti't-Türk'teki sözcüklerin anlam özelliklerinin Türkçenin tarihi serüveninde hangi lehçelerde ne şekilde farklılıklara uğradığını tespit etmek, o lehçeyi konuşan Türk topluluklarının sosyal, kültürel, siyasi, coğrafi ve tarihi geçmişlerini daha iyi bilmeye olanak sağlayacak ve Türk lehçelerinin öğretiminde faydalı olacaktır. Bir lehçede kullanılan bir sözcüğün anlam özellikleri Türkçenin bir başka lehçesinde anlam genişlemesine ya da anlam daralmasına uğramış bir şekilde kullanılabilir. Bu durum Türkçenin farklı lehçelerini konuşanların birbirlerini anlamalarında çeşitli zorluklara neden olabilmektedir. Yalancı eş değerliğin Türkçenin bütün lehçelerinde ortaya konması hem bu lehçeleri konuşanların birbirlerini daha kolay anlamalarına hem de bu lehçeler arasındaki çevirilerin bağlam olarak daha düzgün ve daha anlaşılır olmasına olanak sağlayacaktır.

İşaret ve Kısaltmalar

anat.	anatomi
ask.	askerlik
bağ.	bağlaç
bot.	botanik
çocukd.	çocuk dilinde
din.	dini terim
diyal.	diyalektlerde, ağızlarda, halk ağzında
DLT	Dîvânu Lûgâti't-Türk
é	e ile i arası ses
e.	edat
edl.	edilgen
esk.	eskimiş
f.	fiil
geç.	geçişli
ger.-mec.	gerçek ve mecaz anlamda

gr.	gramer
huk.	hukuk
iş is.	iş ismi
kon. d.	konuşma diline ait söz
KT	Kumuk Türkçesi
KTS	Kumuk Türkçesi Sözlüğü
mec.	mecaz
mit.	mitoloji
msl.	mesela, örnek olarak
muhas.	muhasebecilik
soy. is.	soyut isim
tar.	tarih
tek.	teknoloji, teknik
tıp.	tıp
ünl.	ünlem
vb.	ve benzerleri
zam.	zamir
zool.	zooloji

Kaynakça

Akça, H. (2017). Kumuk Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde yalancı eş değerler, *Türkbilig*(33), 31-132.

Aksan, D. (2021). *Türkçenin sözvarlığı*. Bilgi Yayınevi.

Bulut, S. (2016). Divanü Lugati't-Türk'ten Ahıska Türkleri yazılı ve sözlü diline geçen atasözleri, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2(3), 95-112. <https://doi.org/10.20322/lt.72738>

Can, H. (Kasım 2008-Ocak 2009). Yalancı eşdeğerler açısından Divan-ı Lügati't-Türkle Türkiye Türkçesi ve Türkmencenin karşılaştırılması, *Akademik Araştırmalar Dergisi Kaşgarlı Mahmut Özel Sayısı*(39), 347-373.

Ercilasun, A. B. (Ed.) (2007). *Türk lehçeleri grameri*. Akçağ Yayınevi.

Mahmud, K. (2018). *Divanü Lugat-it-Türk-Dizin*. (B. Atalay, Çev.) Türk Dil Kurumu Yayınları.

Pekacar, Ç. (2011). *Kumuk Türkçesi sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Telli, B. (2019). Divanü Lugati't-Türk'teki atasözlerinin söz dizimsel özellikleri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(33), 197-226. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.623029>